

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

INSTITUTE OF ARCHITECTURE

SUBURBANIZACE MĚSTA OLMOUC A JEJÍ VLIVY NA JÁDROVÉ MĚSTO A OKOLÍ

SUBURBANIZATION OF THE OLMOUC CITY AND ITS IMPACT ON CITY CENTER AND
SURROUNDINGS

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Marcela Maršálková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. TOMÁŠ PAVLOVSKÝ, Ph.D.

BRNO 2019

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	N3656 Městské inženýrství
Typ studijního programu	Navazující magisterský studijní program
Studijní obor	3656T025 Městské inženýrství
Pracoviště	Ústav architektury

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student	Bc. Marcela Maršálková
Název	Suburbanizace města Olomouc a její vlivy na jádrové město a okolí
Vedoucí práce	Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
Datum zadání	31. 3. 2018
Datum odevzdání	11. 1. 2019

V Brně dne 31. 3. 2018

doc. Ing. arch. Antonín Odvárka, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Miroslav Bajer, CSc.
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

Územní plán města Olomouce

Historické mapy Olomouce a okolí

Gehl, Jan: Města pro lidi. nadace partnerství

Hon, Milan: Vývoj koncepce kompaktního bydlení. [s.l.] : Nakladatelství ČVUT, 2007. 26 s. ISBN 978-80-01-03742

Holl, Steven. Paralaxa.

Zadražilová, Miroslava: Intenzivní městské struktury, pojednání k disertační práci, 2010

Neufert Ernst: „Navrhování staveb“,Consultinvest Praha 2000

Související vyhlášky, technické normy a hygienické předpisy

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Úvod

Stručný úvod do problematiky

Teoretická část

V teoretické části proveďte rešerše doporučené literatury a vypracujte podklady pro metodiku pro řešení diplomové práce.

Cíl práce

Metodika řešení

Závěr

V závěru proveďte krátké shrnutí a jasně a přehledně deklarujte výsledky práce. Zhodnoťte jejich význam pro teorii a praxi.

STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte dle uvedené struktury:

1. Textová část VŠKP zpracovaná podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (povinná součást VŠKP)

Přílohy textové části VŠKP zpracované podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (nepovinná část VŠKP v případě, že přílohy nejsou součástí textové části VŠKP, ale textovou část doplňují).

STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část VŠKP zpracovaná podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (povinná součást VŠKP).

2. Přílohy textové části VŠKP zpracované podle Směrnice rektora "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací" a Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání, zveřejňování a uchovávání vysokoškolských kvalifikačních prací na FAST VUT" (nepovinná součást VŠKP v případě, že přílohy nejsou součástí textové části VŠKP, ale textovou část doplňují).

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je zaměřena na rezidenční suburbanizaci v rámci města Olomouce a jeho zázemí. Cílem práce je na základě dostupných dat určit míru intenzity suburbanizace jednotlivých sídel a podle tohoto hodnocení vybrat obce s vyšší intenzitou, které budou následně podrobeny šetření, dle kterého lze určit, do jaké míry jsou těmito procesy ovlivněny a co dokáží nabídnout svým občanům. Následně budou vybraná sídla hodnocena také z hlediska urbanistického a architektonického řešení nové zástavby. Na závěr bude provedena podrobná analýza nejintenzivněji suburbanizované obce.

KLÍČOVÁ SLOVA

suburbanizace, Olomouc, suburbánní zázemí, migrace, venkovské obce, struktura zástavby, sídelní kaše, Hlušovice

ABSTRACT

This thesis focuses on residential suburbanization within Olomouc city and its surroundings. The aim of the thesis is to determine the degree of intensity of suburbanization of individual settlements based on the available data. Pursuant evaluation, the settlements with higher suburbanization intensity will be selected and subjected to investigation. The purpose of the investigation is to determine the extent of influence by these processes and what the settlement with higher suburbanisation intensity brings to the citizens. Subsequently, the selected sites and their newly build environment will be assessed from urbanistic and architectural point of view. In conclusion, the detailed analysis of the most suburbanized settlement will be performed.

KEYWORDS

suburbanization, Olomouc city, suburbanhinterland, migration, country settlement, area structure, urban sprawl, Hlušovice

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Bc. Marcela Maršálková *Suburbanizace města Olomouc a její vlivy na jádrové město a okolí*. Brno, 2019. 101 s., Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí práce Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané diplomové práce s názvem *Suburbanizace města Olomouc a její vlivy na jádrové město a okolí* je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 11. 1. 2019

Bc. Marcela Maršálková
autor práce

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Suburbanizace města Olomouc a její vlivy na jádrové město a okolí* zpracoval(a) samostatně a že jsem uvedl(a) všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 11. 1. 2019

Bc. Marcela Maršálková
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. arch. Tomáši Pavlovskému, Ph.D., za podporu, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

OBSAH:

1	ÚVOD	11
2	CÍLE PRÁCE	12
3	TEORETICKÁ ČÁST	13
3.1	Pojem suburbanizace	13
3.2	Základní formy suburbanizace	14
3.3	Fáze vývoje osídlení	15
3.4	Suburbanizace v USA	16
3.4.1	Hlavní problémy neregulovaného růstu v USA	17
3.4.2	Regulace neuspořádaného růstu	18
3.4.3	Poučení pro Českou republiku	18
3.5	Suburbanizace v České republice	19
3.6	Městské vs. venkovské osídlení	20
3.7	Migrace obyvatelstva jako základ suburbanizace	23
3.8	Změny prostředí vyvolané suburbanizací	24
3.9	Působení suburbanizace	25
3.9.1	Intenzita a využití území	26
3.9.2	Funkční struktura	26
3.9.3	Provozní struktura	27
3.9.4	Prostorová struktura	28
3.10	Počátky územního plánování	29
3.11	Nástroje k regulaci suburbanizace	30
3.11.1	Územně plánovací podklady	31
3.11.2	Politika územního rozvoje	32
3.11.3	Územně plánovací dokumentace	33
4	PRAKTICKÁ ČÁST	35

4.1	Vymezení zájmového území	35
4.2	Základní informace o městě Olomouc a jeho okolí	37
4.2.1	Historický vývoj města	38
4.2.2	Dopravní infrastruktura	40
4.3	Data využitá pro identifikaci	41
4.4	Vymezení období suburbanizace	43
4.5	Vymezení suburbánních zón v rámci administrativních hranic Olomouce	45
4.6	Vymezení suburbánních sídel v rámci FUA Olomouc	48
4.7	Průzkum intenzivně suburbanizovaných sídel	53
4.8	Míra suburbanizace vybraných obcí	57
4.9	Analýza urbanistického a architektonického řešení nové zástavby ve vybraných obcích	59
4.9.1	Nepříznivě zvolená struktura uliční sítě	60
4.9.2	Urban sprawl – typická mozaikovitá struktura	64
4.9.3	Novodobá uniformita a prvky městské zástavby	70
4.10	Obec Hlušovice jako příklad typického satelitního městečka	72
4.10.1	Průzkum obce dle dostupných statických dat	72
4.10.2	Analýza dopravní infrastruktury	76
4.10.3	Analýza technické vybavenosti	77
4.10.4	Analýza občanské vybavenosti	77
4.10.5	Sociální prostředí v obci	78
4.10.6	Analýza struktury sídla	78
4.10.7	Analýza plánovaného rozvoje obce	86
4.10.8	Závěrečné hodnocení obce Hlušovice	89
5	ZÁVĚR	91
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	93
	SEZNAM TABULEK	96

SEZNAM GRAFŮ	97
SEZNAM OBRÁZKŮ	98
SEZNAM POUŽÍTÝCH ZKRATEK A POJMŮ	100

1 ÚVOD

S projevy suburbanizace se v České republice setkáváme od roku 1989, prvotně převážně v zázemí hlavního města Prahy, později se však rozšiřují i do okolí dalších větších měst. Při suburbanizačních procesech dochází ke ztrátě obyvatelstva v jádrovém městě ve prospěch okolních venkovských sídel, jež jsou s městem úzce spjaty. V těchto venkovských obcích pak vzniká obrovský tlak poptávky po zastavitelných pozemcích a obce tak vymezují nové zastavitelné plochy mimo zastavěné území. Často se tak setkáváme s řídkou zástavbou různorodých rodinných domů na okrajích venkovských sídel, tento typ osídlení popisuje Hnilička ve své publikaci jako tzv. „sídelní kaši“.¹

Tato práce je zaměřena na rezidenční suburbanizaci města Olomouce, která je zkoumána jak v rámci administrativních hranic města, tak jeho zázemí. Práce je rozčleněna na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. V rámci teoretické části je obecně popsána problematika samotných suburbanizačních procesů a následně také základní nástroje, jež umožňují tyto problémy řešit.

V rámci praktické části je prvotně vymezeno zájmové území v okolí města Olomouce a je popsána charakteristika jak samotného města, tak jeho širších vazeb. Následně je dle demografických změn vymezeno období nejzásadnějších migračních toků a jsou dle určených kritérií vybrána nejintenzivněji suburbanizovaná sídla. Tato sídla jsou následně podrobena jednotlivým analýzám, které určí, do jaké míry rozvoj těchto obcí ovlivňuje jejich okolí a co dokáží svým obyvatelům nabídnout.

Jako další je provedena analýza urbanistického a architektonického řešení nové zástavby. Zde jsou popsána sídla, jež svou strukturou nových uličních sítí nerespektují původní osídlení, ta, jež se svou zástavbou znatelně rozpínají do okolní krajiny a v neposlední řadě také ta sídla, kde nalezneme developerské projekty podobných nebo zcela identických staveb, které však do venkovského prostoru nepatří, a naopak do něj přinášejí charakteristické znaky města.

Na závěr je provedena podrobná analýza obce Hlušovice, která oproti ostatním sídlům vykazuje extrémní hodnoty téměř ve všech zkoumaných oblastech a je zde označena jako typický příklad satelitního městečka.

¹ HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. ISBN 80-7366-028-8.

2 CÍLE PRÁCE

Cílem mé práce je nejprve na základě dostupných dat popsat průběh a intenzitu suburbanizace v rámci města Olomouce a jeho zázemí. Následně budou vybrány ty obce, jež mají oproti ostatním sídlům vyšší míru suburbanizace. Ty pak budou podrobeny průzkumům z hlediska dopravního napojení na jádrové město, občanského vybavení, technické infrastruktury a počtu vyjíždějících osob mimo obec. Dle zjištěných informací budou poté obce rozděleny podle toho, co nabízejí svým občanům, v jaké míře jsou suburbanizací zasaženy a do jaké míry ovlivňují své okolí. Následně bude u vybraných obcí provedena také urbanistická a architektonická analýza novodobé zástavby. Na závěr bude proveden podrobný průzkum nejintenzivněji suburbanizované obce. Tato práce bude sloužit jako podklad pro zastupitele dotčených obcí, pro územně plánovací činnost a pro veřejnost při zamyšlení se nad budoucím rozvojem sídel a jejich okolí.

3 TEORETICKÁ ČÁST

Tato kapitola se zabývá představením zkoumané problematiky dle nastudované literatury a odborných článků. Na téma suburbanizace nalezneme nespočet tuzemských i zahraničních prací. Pro účely této diplomové práce jsem si vybrala především knihu *Sídelní kaše* od Pavla Hniličky, publikaci *Suburbanizace.cz*, od kolektivu odborníků pod vedením Martina Ouředníčka, jejichž snahou je předat nejdůležitější výsledky jejich průzkumu širší odborné veřejnosti a občanům, jež žijí v suburbii nebo v nich uvažují o koupi pozemku či domu. Dále například sborník složený z příspěvků přednesených v rámci semináře *Udržitelného rozvoje městských aglomerací* pod názvem *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* od Luděka Sýkory nebo knihu od Vladimíry Šilhánkové *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Jako další byly využity také odborné publikace a metodické příručky, které vydává nebo na nichž se podílí Ústav územního rozvoje ČR.^{2 3 4 5}

3.1 Pojem suburbanizace

Suburbanizace je proces hromadného stěhování se z center městských aglomerací na jejich okraje nebo do jejich blízkého okolí se zachováním úzkých vztahů k jádrovému městu. Počet obyvatel měst jádrových tedy klesá či stagnuje, a naopak vzrůstá počet obyvatel v zónách příměstských. Samotný pojem suburbanizace je odvozen z anglického slova suburb, což je složenina latinského základu urbs znamenajícího město a přepony sub označující umístění za, pod nebo vedle města.

Při suburbanizačních procesech vzniká řada negativních dopadů, kdy v obcích přiléhajících k jádrovým městům roste počet obyvatel, ale tyto obce tento nový příliv nedokážou řešit. Často se jedná o vytváření řídké zástavby mimo zastavěná území obcí, tento jev můžeme pojmenovat jako urban sprawl, v češtině jako „sídelní kaše“. Vznikají zde tzv. satelitní městečka, která jsou však většinou naplánována pouze pro bydlení a je zde nedostatek potřebné občanské vybavenosti, jako jsou mateřské a základní školy,

² HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. ISBN 80-7366-028-8.

³ OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

⁴ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

⁵ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

obchody a další služby. Tuto vybavenost tak musí obyvatelé hledat v okolních obcích, kdy pro přesun používají zejména osobní automobil, vzniká tak další problém, a to zvyšující se dopravní zátěž a nedostačující komunikační síť.⁶

Základní jednotkou těchto nově vznikajících území je především rodinný dům se zahradou. Lidé jsou ochotni do tohoto způsobu bydlení investovat nemalé finance, stávají se totiž vlastníky nemovitosti, se kterou mohou volně nakládat a utvořit si tento prostor přesně podle svých představ. Vzniká tedy řada různorodých rodinných domů, kterým však chybí jak vztah k nejbližšímu okolí, tak vztah k širší zástavbě daného sídla.⁷

„Rodinný dům je v současné době bezpochyby považován za nejlepší a nejdokonalejší způsob bydlení, kterého může jednotlivec dosáhnout.“⁸

Suburbanizační proces však nevzniká jen v okolních obcích, ale také uvnitř administrativních hranic města, které jsou často nezřetelné a lze je obtížně určit. V případě, že se město rozvíjí po perifériích jako jeden souvislý celek, jedná se spíše o urbanizaci. Pokud se však rozvíjí do území, jež jsou prostorově oddělená, i přes těsné funkční spěti s městem se jedná již o suburbanizaci.⁹

Při suburbanizaci však nedochází pouze k transformaci fyzického prostředí, ale také ke změnám sociálním. Nové obyvatelstvo s sebou přináší do těchto lokalit své zvyky a způsob chování, a ovlivňuje tak původní venkovské obyvatelé. Tento jev můžeme chápat jako změnu prostředí z venkovského na předměstské.

3.2 Základní formy suburbanizace

Suburbanizaci můžeme rozdělit na dva základní typy, a to na suburbanizaci rezidenční a komerční. V případě **rezidenční suburbanizace** se jedná především o výstavbu nového bydlení, které se může lišit formou výstavby, jejím rozsahem, lokalizací nové zástavby, architekturou samotných budov nebo výslednou cenou. Můžeme ji rozdělit na několik základních forem. Na developery, kteří vytvářejí celé rezidenční okrsky s domy na klíč

⁶ HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. ISBN 80-7366-028-8.

⁷ tamtéž

⁸ HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. s. 21. ISBN 80-7366-028-8.

⁹ BURIAN, Jaroslav, Jakub MIŘIJOVSKÝ a Markéta Macková. Suburbanizace Olomouce – Hodnocení pomocí analýzy statických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, (5).

nebo shromažďují pozemky, jež rozparcelují, přivedou k nim základní infrastrukturu a prodají je jednotlivým zájemcům, kteří si výstavbu následně zajistí individuálně. V těchto případech dochází k vytváření nových kolonií na okrajích stávajících venkovských sídel. Dalšími formami je například stavba objektů ve volné krajině bez bezprostředního kontaktu se stávajícími sídly nebo výstavba na volných parcelách uvnitř existující zástavby. Zde je důležité, jak citlivě je nový projekt integrován do existujícího prostředí.¹⁰

V případě **komerční suburbanizace** se jedná o velké nákupní a administrativní zóny a průmyslové parky, často lokalizované podél dálnic a významných dopravních křižovatek. Tato transformace je spojena s lokalizačními preferencemi distribučních, obchodních, výrobních i skladovacích aktivit, pro které je typický vysoký nárok na plochu a dobrá dopravní dostupnost. Většina těchto nových areálů je budována na zelené louce, tzv. greenfields.^{11 12}

3.3 Fáze vývoje osídlení

Urbanizační proces můžeme rozdělit do čtyř fází: urbanizace, suburbanizace, deurbanizace a reurbanizace. První fázi, tedy **urbanizaci**, lze spojit s masivním přílivem obyvatelstva z venkova do měst, která probíhala především na přelomu 19. a 20. století. Pro ČR je typickým jevem pohlcování okolních obcí rostoucím městem nebo spojování menších sídel v jeden celek. Urbanizace zde nabrala sílu především v období průmyslové revoluce, kdy vznikala mimo jiné také výstavba v těsném zázemí měst, kde byly utvářeny obytné a průmyslové předměstí. Typickým předměstím na našem území je například Smíchov nebo Karlín, v současnosti jsou tyto části označovány jako vnitřní obce.¹³

Další fází je **suburbanizace**, s kterou se v ČR můžeme setkat po roce 1989 a které se tato práce věnuje podrobněji. Po fázi suburbanizace dochází k **desurbanizaci**, ta je charakterizována poklesem počtu obyvatel ve vnitřním městě a populační stagnací předměstí. Poslední fází je **reurbanizace**, jedná se o znovu oživení městských center

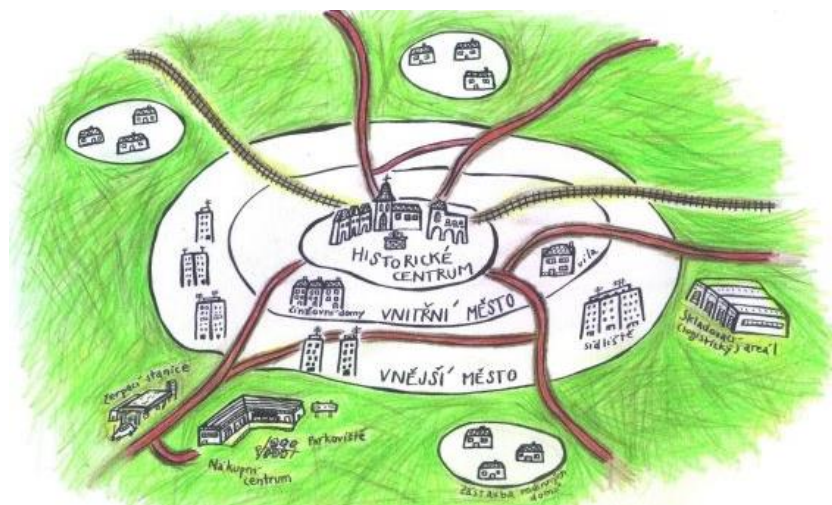
¹⁰ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

¹¹ tamtéž

¹² OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

¹³ tamtéž

obyvatelstvem a o budování nových bytových a administrativně-obchodních center, jež jsou stavěna především v opuštěných průmyslových zónách.¹⁴

Obr. 3-1 Zjednodušená prostorová struktura metropolitních českých měst
(Zdroj: http://suburbanizace.cz/02_teorie_prostorovy_vyvoj_mest.htm)

Města jsou dnes tvořena několika historickými zónami, jež vznikaly v různých etapách vývoje. Většina českých měst se skládá z cenného historického centra, vnitřního města sloužícího především k bydlení, v mnoha českých městech však nahrazuje tuto obytnou funkci komercializace.¹⁵ A nakonec vnějšího města, které je tvořeno převážně socialistickými panelovými sídlišti.¹⁶

3.4 Suburbanizace v USA

V globálním měřítku se s urbanizací setkáváme po 2. světové válce v USA společně s rozvojem automobilismu. Zde suburbanizace přinesla radikální změny v sídelních strukturách. Značné části domácností, jak vyšších, tak středních vrstev, bylo umožněno realizovat svůj velký sen o vlastním rodinném domku, a odcházeli tak z průmyslově znečištěného města do přírodního prostředí. Nová předměstí jim umožnila útěk od kriminality a nižších společenských vrstev. Vznikaly obrovské suburbie stejných

¹⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <http://www.ur.cz>

¹⁵ viz. seznam použitých zkratk a pojmů

¹⁶ *Suburbanizace* [online]. [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: <http://suburbanizace.cz>

typových domů, do kterých se nedalo dostat jinak než osobním automobilem a které sloužily spíše jako noclehárny.¹⁷

V USA je negativní důsledek spojován především s fenoménem urban sprawl, ten se vyznačuje extrémně nízkou hustotou osídlení s velmi vysokou segregací funkcí.

Obr. 3-2 Příklad nezvládnuté zahraniční suburbanizace, Colorado Springs
(Zdroj: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/pap-komplet-pro-tisk-2017.pdf>)

3.4.1 Hlavní problémy neregulovaného růstu v USA

Jedním z problémů neregulovaného růstu v USA je **vylidňování center měst**, kde vznikají administrativní a bankovní zóny a zóny luxusních obchodů. Tato místa postrádají dostatečný počet bytových prostor a běžné cenově dostupné služby. Lidé zde pracující patří zejména k vyšším vrstvám a po práci odjíždějí do okrajových obytných čtvrtí. Po skončení pracovní doby jsou tak tyto zóny zcela vylidněné a paradoxně přestávají být bezpečné. Zmiňované nové **obytné čtvrti vznikají mimo zastavěné území** a stupňují tak tlak na zábor původně zemědělské půdy, navíc postrádají zázemí v podobě ostatní infrastruktury. S růstem aglomerací stoupá také spotřeba pohonných hmot, produkce emisí způsobených dopravou a ztráty vody a energií v rozvodných sítích. Na původně zemědělské půdě vznikají také komerční zóny, ty dramaticky zvyšují individuální automobilovou dopravu a přepravu nákladů.¹⁸

Dalším problémem je **nevhodný rozvoj dopravních systémů**. Rozsáhlé aglomerace nejsou obslouženy veřejnou dopravou a individuální automobilová doprava zajišťuje absolutní většinu přepravy. Výrazný podíl má zde doprava letecká, která slouží pro

¹⁷ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její společenské důsledky*. Praha, 2003. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.

¹⁸ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5

přepřavu lidí na větší vzdálenosti. Relativně úspěšně je zde řešena „doprava v klidu“, je zde vybudována rozsáhlá síť podzemních garáží, parkovacích domů, a odstavných jak veřejných, tak soukromých parkovišť. Zásadním problémem jsou také **staré průmyslové zóny**, jejichž okolí je často vylidněné a nebezpečné. Efektivní sanace a nové využití a oživení těchto „brownfields“ znamená extrémní náklady v rozpočtech, z dlouhodobého hlediska se však jedná o vysoce efektivní proces. Nevhodný je **podíl nově zastavěného území na úkor sídelní i příměstské vegetace**. Komerční zóny, městské komunikace a parkoviště postrádají dostatečně široké clony zeleně, jež fungují jako estetický prvek a plní funkci protihlukové bariéry a prachového filtru. V zónách rezidenčního bydlení je z hlediska minimalizace nákladů absence ploch veřejně přístupné zeleně. Zásadním problémem jsou také **radikální změny ve využívání krajiny**. Je snižována celková rozloha půd vhodných pro zemědělské, lesnické i rekreační využívání. V krajině chybí ucelená funkční síť územních systému ekologické stability, jež by tvořily podmínky pro optimální rozvoj živočišných a rostlinných společenstev.¹⁹

3.4.2 *Regulace neuspořádaného růstu*

V některých městech je věnována velká pozornost nástrojům regulace neuspořádaného růstu aglomerací. Základem je kvalitní systém střednědobého a dlouhodobého plánování a zainteresování široké veřejnosti při rozhodování. Občané a organizace mají možnost definovat současné problémy a následně stanovit řešení, strategické cíle a priority. Urbanisté, architekti a krajinní plánovači zde musí mít základní vzdělání z oblasti ekologie a ochrany životního prostředí. Koncepce je podmíněna sladěním politických, ekonomických a sociálních požadavků s principy udržitelného rozvoje. Plány rozvoje a využívání krajiny řeší rozpory mezi dalším zábořem půdy, každý plán je rozčleněn do jednotlivých etap, pro které jsou definovány konkrétní cíle, opatření, termíny a způsoby, jak budou financovány.²⁰

3.4.3 *Poučení pro Českou republiku*

Neregulovaný růst je v USA brán jako veliký problém, v ČR je však často brán spíše jako doklad ekonomického úspěchu. Typické prvky tohoto neregulovaného vývoje můžeme najít v okolí velkých měst jako je například Praha, Brno, Olomouc či Plzeň. V důsledku urbanizace došlo ve městech ke snížení plochy sídelní vegetace a novou

¹⁹ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

²⁰ tamtéž

výstavbou sídlišť a infrastruktury byla v okolí devastována příměstská krajina. Lidé tak opouštějí centra měst a budují sídla v nových atraktivních lokalitách. Z důvodu vzniku izolovaných suburbánních komerčních a průmyslových zón, okrajových obytných zón a satelitních městeček jsou kladeny velké nároky na zábory půd a budování nové infrastruktury. Problémové jsou také „brownfields“ a jejich případná ekologická zátěž. Sanace těchto starých ekologických zátěží a obnova nevyužívaných ploch by měla být součástí strategie rozvoje měst. Na rozdíl od zahraniční suburbanizace najdeme okolo českých měst pouze velmi málo tzv. greenfield developments, tedy nových autonomních sídel bez jakékoliv návaznosti na stávající síť sídel. I přesto je nutné analyzovat vývojové trendy u nás, využít poznatky z USA a zabránit opakování chyb, ke kterým docházelo při neudržitelném růstu metropolitních regionů.^{21 22}

3.5 Suburbanizace v České republice

V českých podmínkách se ve srovnání s USA objevuje suburbanizace v malém měřítku. Přináší však radikální a v podstatě nevratné změny v sídelním systému a ve využívání krajiny člověkem. Někdy je zdůrazňováno, že jsme od Američanů kulturně naprosto odlišní a že suburbanizace u nás zatím není příliš významná. Je však otázkou, zda chceme čekat, až se projeví všechny negativní důsledky, nebo se chceme snažit na základě zahraničních zkušeností omezovat nežádoucí formy rozvoje, a naopak podporovat způsoby, jež jsou v rámci udržitelnosti nejvýhodnější.²³

V ČR se s počátky suburbanizace můžeme setkat po roce 1989. Do tohoto roku bylo nejdostupnějším bydlením panelové sídliště, to však nesplňovalo prostorová, funkční ani estetická kritéria formující se vyšší třídy obyvatelstva. Lidé, jež získali finanční prostředky, začali toužit po individuálním bydlení s „vyšší kvalitou“ života a vystěhovali se do nově zakládaných příměstských lokalit. Suburbanizace před i po roce 1989 je charakterizována snahou o minimální náklady jak dříve socialistického státu, tak nyní soukromého subjektu. Budoucímu vývoji je přenecháváno dovybavení

²¹ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

²² OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

²³ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5

suburbií potřebnou veřejnou infrastrukturou, vybudování lepší dopravní sítě, technické infrastruktury, základních a mateřských škol nebo veřejného prostranství.²⁴

„Suburbanizace, levná v době výstavby, nakonec vždy vyvolá další dodatečné náklady (téměř vždy) veřejné správy. Určitá struktura zástavby umožňuje doplnění chybějící infrastruktury lépe, jiná hůře.“²⁵

U nás se s nejintenzivnějším projevem suburbanizace setkáváme v zázemí hlavního města Prahy. Jedná se o rozvoj a budování jak velikých průmyslových zón a nákupních center na zelené louce tak o suburbanizaci rezidenční. Ta je budována buď individuálně, nebo formou velikých developerských projektů, které vytvářejí celé nové čtvrti na původní zemědělské půdě. Z pohledu udržitelnosti je důležité, aby budoucí výstavba vznikala v návaznosti na již existující osídlení, která jsou obsloužena hromadnou dopravou, komunálními službami a alespoň základní občanskou vybaveností.²⁶

3.6 Městské vs. venkovské osídlení

Struktura osídlení se na území ČR formovala již od mladší doby kamenné. Potřeba trvalého usazení zemědělců v raném středověku vedla ke vzniku prvních rodových vsí a dvorců podél hlavních obchodních tras. Postupně se ustálila poloha sídel, která byla doplněna o útočištná hradiště, později o centra moci rodových knížat. V období městské kolonizace ve 13. stol. byly dřívější tržní osady obdařeny městskými právy a docházelo k jejich opevňování. Byla budována také nová lokační města. Vznikla tak struktura městského osídlení, která je na našem území dochována dodnes v podobě historických jader, a stabilizovaná struktura venkovského osídlení.²⁷

Městské osídlení

Z urbanistického hlediska má město svou prostorovou, funkční i sociální strukturu. Převážnou funkcí města je funkce obytná, jež je doplněna o plochy sloužící výrobě, dopravě a rekreaci. V historii bylo kompaktní město jasně vymezeno hradbami a uvnitř

²⁴ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

²⁵ TUNKA, Martin. Úvod k tématu suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5).

²⁶ OUŘEDNÍČEK, Martin. TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*. 2008, (4).

²⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-09-03]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

hradeb byla tato města hustě osídlena. Postupem času však hradby ztratily svůj obranný význam a města se začala rozvíjet i za jejich hranice.

Dle zákona č. 128/2000 Sb. je městem obec, jež má alespoň 3000 obyvatel.²⁸ Nelze však brát jako vznik města pouze dosažení určitého počtu obyvatel, rozhodujícím znakem je urbanistická struktura. Na našem území najdeme řadu obcí, jež jsou označovány pojmem městys²⁹. Tyto obce sice nedosahují hranice 3000 obyvatel, ale jejich prostorová struktura, funkční prostředí a výraz staveb má zřetelné urbanistické znaky města.

V urbanistické teorii můžeme na základě odlišností prostorového, funkčního i sociálního charakteru zařadit města do jednotlivých velikostních kategorií podle počtu obyvatel:

– malá města	do 30 000 obyv.
– střední města	30 001 – 100 000 obyv.
– velká města	100 001 – 500 000 obyv.
– velkoměsta (metropole)	nad 500 000 obyv. ³⁰

Základní formy prostorového uspořádání měst je podmíněno především přírodními podmínkami, nejvíce reliéfem terénu. Tyto formy prostorového uspořádání optimalizují rozvržení jednotlivých funkčních souborů (dopravy, zeleně, technické infrastruktury). V řadě našich měst lze najít kombinace několika forem, mezi ty základní patří:

- radiálně okružní (například Brno)
- vějířová (Litoměřice)
- lineární a pásová (Zlín)
- rastrová (Pardubice)³¹

Mezi charakteristické znaky města patří hustota a městský způsob zástavby, pestrá skladba veřejných městských prostorů (náměstí, parky, uliční síť), funkční skladba uspokojující jak potřeby trvalých obyvatel, tak obyvatel venkovských obcí ve spádovém území, městský způsob života, vysoký počet denního obyvatelstva a menší počet pracujících v zemědělství.

²⁸ zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

²⁹ viz. seznam použitých zkratk a pojmů

³⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

³¹ tamtéž

Venkovské osídlení

Jako venkov je v EU administrativně bráno jedno nebo více sídel s počtem obyvatel do 2 000. V ČR máme poměrně hustou sídelní síť s velkým množstvím malých městeček a vesnic, které zabírají většinu plochy státu, jedná se přibližně o 75 % rozlohy, žije v nich však pouhých 22 % obyvatel. Tato síť je téměř neměnná již od středověku a zakládání nových sídel je v posledních staletí velice ojedinělé. Hustota zalidnění těchto oblastí je menší než 100 obyvatel na 1 km². Venkov je prostor, který měl původně převážně zemědělskou, produkční funkci, dnes ji však většinou nahrazuje funkce obytná a rekreační. Tyto sídla mají úzkou vazbu na svůj krajinný rámec a krajina mnohdy spoluutváří jejich prostředí.^{32 33}

Mezi specifické rysy venkovské zástavby patří menší objemové měřítko zástavby jako celku i jednotlivých staveb, převažující individuální zástavba, regionální specifická urbanistického uspořádání zástavby i jednotlivých staveb, vyšší podíl zahrad a veřejného prostranství, přímá návaznost na krajinu a četnost přírodních prvků v zastavěném území.

Podle prostorového uspořádání můžeme venkovská sídla rozdělit do několika základních forem:

- okrouhlice
- ulicová zástavba
- návěsní ves
- shluková ves (nepravidelná zástavba)³⁴

Venkovský prostor můžeme rozdělit do tří základních typů. Na příměstský venkov, který se nachází v zázemí velkých měst a je ovlivněn především suburbanizací, mezilehlý venkov, zde se jedná o průměrně rozvinuté venkovské oblasti s větší vzdáleností od velkých měst, ale s dobrým dopravním napojením a odlehlý venkov. Tyto oblasti jsou zpravidla velice řídké osídlené a jsou izolované jak od spádového města, tak od hlavních dopravních tahů.³⁵

³² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

³³ *Suburbanizace* [online]. [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: <http://suburbanizace.cz>

³⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

³⁵ Územně analytické podklady správního území ORP Olomouc. Dostupné také z: <http://www.olomouc.eu/o-meste/uzemni-planovani/uzemne-analyticke-podklady>

V současné době vzniká ve venkovském prostoru stále více suburbánních souborů, které však postrádají vesnický způsob života a nelze tak o nich hovořit jako o sídlech venkovských.

3.7 Migrace obyvatelstva jako základ suburbanizace

Základem samotné suburbanizace je migrace obyvatel, tedy prostorové přemísťování, jež je spojené se změnou místa bydliště. Migraci lze rozdělit na dva základní druhy, a to na migraci hrubou a čistou. Hrubá migrace, jinak ji můžeme nazvat jako objem migrace, je počet vystěhovaných a přistěhovaných do určité územní jednotky za dané období (zpravidla kalendářní rok). Čistá migrace, jinak také migračního salda, je rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel určité územní jednotky. Migrační salda může mít jak kladné, tak záporné hodnoty. Pokud je počet vystěhovaných menší, než počet přistěhovaných, jedná se o salda kladné, tedy o migrační přírůstek, pokud jsou tyto hodnoty obráceně, jedná se naopak o migrační úbytek.³⁶

Z historického hlediska u nás docházelo k několika hlavním vlnám migračního vývoje. První vlna byla na našem území po 2. světové válce, kdy největší vliv na migraci měl nucený poválečný odsun německého obyvatelstva v pohraničních oblastech. Tyto téměř vybydlené oblasti byly následně znovuosídleny z českého vnitrozemí. Dle odhadů mezi lety 1945 a 1949 změnila bydliště téměř třetina obyvatel ČR. Další vlnou byla změna politického a ekonomického systému v roce 1948, svobodná migrace byla postupně nahrazena administrativním plánovacím systémem, jež rozhodoval o rozmísťování pracovních příležitostí a o nové bytové výstavbě.³⁷

Po roce 1970 bylo významným trendem stěhování se obyvatel z venkova do města, to způsobovalo vyliďňování venkova a celkové stárnutí venkovského obyvatelstva. Po roce 1989 byl tento jev vyvažován opačným pohybem, obyvatelé z větších obcí se stěhují na venkov. Dle statistiky za období od roku 1992 do roku 2000 klesl počet městského obyvatelstva o 0,8 % a naopak venkovské obyvatelstvo zaznamenalo stejný nárůst. V důsledku stěhování zaznamenaly největší nárůst obce o velikostní kategorii od 3 000 do 6 000 obyvatel, a naopak největší úbytek města od 47 500 do 90 000 obyvatel.³⁸

³⁶ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

³⁷ tamtéž

³⁸ tamtéž

3.8 Změny prostředí vyvolané suburbanizací

Jedním z důležitých faktorů suburbánních změn je ovlivnění životního prostředí, kdy dochází ke změnám ve využití krajiny. Děje se tak především formou úbytku zemědělských ploch a ovlivnění biodiverzity, což způsobuje změny v půdních, vodních a klimatických mikrosystémech. Nejde však jen o ovlivnění životního prostředí, ale také o dopady nově vytvořených území na strukturu původních sídel. Nová výstavba jak rezidenčních, tak komerčních staveb pozměňuje krajinný obraz i původní urbanistickou strukturu. Kolonie rodinných domků vnáší do venkovského prostoru nezapadající uniformní zástavbu a prvky městské architektury. Jsou patrné rozdíly mezi vzhledem těchto nově postavených budov od budov původních, odlišují se především charakterem, který vychází ze zvyklostí a tradičních regionálních typů. Další rozdílnost najdeme i v umístění stavby na pozemku a ve funkci přilehlých zahrad. Tyto nová suburbia často postrádají cesty spojující je s okolní krajinou, veřejné prostory a v neposlední řadě také návaznost na původní zástavbu. V rámci komerční suburbanizace pak jde o veliké nevzhledné skladovací areály, krychle a kvádry komerčních budov, které vznikají podél hlavních cest a dálnic.^{39 40}

Dalším negativním jevem suburbanizace je zvyšující se individuální automobilová doprava, která souvisí jak s dojížděnkou obyvatel do jádrového města, tak s obsluhností komerčních center. V rámci udržitelnosti bychom se měli snažit funkčně propojovat bydliště, pracoviště, služby i zábavu.⁴¹

Při suburbánní výstavbě však může docházet i k posílení sídel v zázemí měst. Jedná se například o lokalizaci nových pracovních míst, o zlepšení technické infrastruktury (doprava, kanalizace, plyn), dále o rozšiřování služeb jako jsou mateřské a základní školy, nebo o zlepšení veřejného dopravního napojení obce. Obec však musí v těchto případech počítat s velkou finanční zátěží, která může vzniknout ve spojení s provozem a údržbou. Tuto situaci navíc komplikuje fakt, že přicházející obyvatelé si do nové obce ne vždy přihlašují své trvalé bydliště, a tím obec ochuzují o příjmy a zároveň navyšují její výdaje. Nové budování infrastruktury a obsluhnosti však může být vnímáno i negativně, a to z důvodu neekonomického využívání finančních zdrojů. Tato prostorově

³⁹ OUŘEDNÍČEK, Martin. TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*. 2008, (4).

⁴⁰ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

⁴¹ OUŘEDNÍČEK, Martin. TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*. 2008, (4).

rozpínavé osídlení zvyšují energetickou i materiálovou náročnost budování a údržby technické infrastruktury.⁴²

Nedochází však pouze ke změně funkčního využití a fyzického prostředí, ale také ke změnám sociální stratifikace původně venkovských sídel. Největší rozdíly lze sledovat mezi původním a nově příchozím obyvatelstvem v demografické struktuře. Nově příchozí občany tvoří především mladé ucelené rodiny nebo mladé páry, které se rozhodly dát přednost zdravému životnímu prostředí, mají tedy výrazně nižší věkový průměr. Dále se jedná zejména o skupinu lidí s vyšším příjmem, tedy obecně o osoby s vysokým sociálním statutem. Odlišný způsob života původních a nových obyvatel může často způsobovat neshody, a uvnitř malého sídla tak může docházet k separaci nového obyvatelstva, a docházet tak ke snižování sociální soudržnosti. Noví rezidenti také povětšinou disponují větší politickou silou a schopností ovlivnit rozhodování o veřejných zakázkách obce. Může tak dojít k posílení rozvoje celé obce, ale také k jednostrannému prosazování zájmu nových rezidentů.⁴³

Komunitní život v obcích zasažených suburbanizací lze podpořit vhodnými podmínkami, jež jsou v těchto oblastech velmi potlačovány. Čistě monofunkční bytovou výstavbu je třeba doplnit o veřejné prostory, kde budou mít občané suburbii šanci se potkávat a trávit zde společně volný čas. Tímto veřejným prostorem může být například náměstí, dětské hřiště, nebo i výraznější prvek v prostoru, kterým může být například vzrostlý strom s lavičkou. V suburbii však tyto veřejné prostory najdeme pouze výjimečně a obyvatelé se ve většině případů musí spokojit s prostory původní zástavby obce. Dalším způsobem, jak podpořit dobré sociální podmínky je iniciování nových rezidentů k zájmu o život v obci. Nově příchozí občané se mohou realizovat například v obecním zastupitelstvu, v různých zájmových spolcích jako je hasičský či myslivecký sbor.⁴⁴

3.9 Působení suburbanizace

Šilhánková a kol. určuje jako základní faktory, podle kterých lze sledovat a posuzovat působení suburbanizace: využití a intenzitu území, funkční, provozní a prostorové uspořádání.⁴⁵ V publikaci používá toto rozdělení z hlediska provozních nákladů

⁴² OUŘEDNÍČEK, Martin. TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*. 2008, (4).

⁴³ tamtéž

⁴⁴ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

⁴⁵ tamtéž

v území, pro účel této práce jej však použijí jako základ, dle kterého lze sledovat a hodnotit celý proces suburbanizace.

3.9.1 Intenzita a využití území

Území představuje jedinečný zdroj, jež umožňuje realizaci potřeb společnosti, je však nutné si uvědomit, že je omezený a nenahraditelný. Intenzita využití území umožňuje účinné využití potenciálu území, může však vyvolat také narušení či devastaci přírodního prostředí, pokud je využívána neúměrně.

Rok	Počet obyvatel na území ČR	Zastavěná plocha (ha)	Zastavěná plocha na obyvatele
1930	10 674 388	74 682	0,70
1950	8 896 133	85 854	0,97
1970	9 807 697	112 664	1,15
1991	10 022 150	126 636	1,23
1999	10 278 098	130 102	1,27

*Tab. 3-1 Výměry zastavěné plochy na obyvatele
(Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.)*

Od roku 1930 do roku 1999 klesl počet obyvatel České republiky téměř o 400 tisíc, přesto se zastavěná plocha na obyvatele téměř zdvojnásobila.

Vazba na zemědělský půdní fond

Jedno z nejcennějších přírodních bohatství každého státu je půda, která představuje významnou složku životního prostředí. Celá řada procesů vykonaných činností člověka vede k omezení až k zničení schopnosti půdy, kterou je plnění své základní produkční a mimoprodukční funkce. Zemědělské půda je klasifikována pomocí BPEJ, jejíž charakteristiku uvádí vyhláška Ministerstva zemědělství č. 327/1998 Sb. Tato klasifikace uvádí kvalitu a třídu ochrany ZPF. Dohromady je určeno pět klasifikačních tříd, kdy třída I. zahrnuje nejcennější půdy a třída V. půdy s nejnižší produkční schopností.

3.9.2 Funkční struktura

Základní členění dnešních jednotlivých funkcí obcí je na bydlení, výrobu, občanskou vybavenost, dopravu, technickou vybavenost a rekreaci. V dnešním plánování je už ustoupeno od striktního oddělování bydlení a pracoviště, jež zde bylo v meziválečném období. Jednak z důvodu výrobních technologií, jež jsou dnes šetrnější k životnímu prostředí, a také díky nižším nákladům na dopravu, které jsou díky vyšší výkonosti

výrobních technologií. Při plánování by měla být tedy snaha o promísení jednotlivých funkcí tak, aby území svým občanům nabízelo pestrou škálu možností.⁴⁶

Rozvoj příměstských zón také často nepřímo podmiňuje úpadek vnitřní části města. Maloobchodní zařízení se stěhuje za svými zákazníky na okraje města a rozšiřující se výroba potřebuje čím dál tím více prostoru, který okraje měst nabízejí. Ve vnitřních městech tak zůstávají nevyužité pozemky a objekty. Jednotliví investoři totiž dávají přednost levnější výstavbě na zelené louce. Alternativou k suburbanizaci je tak upřednostnění revitalizace „brownfields“ před stavěním na zelené louce.⁴⁷

3.9.3 Provozní struktura

Provozním úkolem obcí je jak zajištění provozu mezi jednotlivými celky, tak zajištění fungování jednotlivého vybavení. Jedná se o dopravu osob, nákladů, zásobování vodou, přenos energií a informací a likvidaci odpadních vod a odpadů.

Obyvatelstvo v suburbánních zónách je ve většině případů silně závislé na dojížděcí osobním automobilem do práce, škol, za službami i za zábavou. Rozvolněnou zástavbu v malých obcích, jež vzniká v rámci suburbanizačních procesů, je totiž téměř nemožné efektivně obsloužit veřejnou dopravou. Obyvatelé tak využívají převážně dopravu osobní, které zároveň z hlediska flexibility nemůže jiný druh dopravy konkurovat. Jsou tak vytvářeny zácpy dojíždějících do města za prací, a naopak také vyjíždějících z města na nákupy do příměstských nákupních center. Značná prostorová segregace jednotlivých funkcí tak vytváří neustálé přepravní toky. Současná intenzita automobilové dopravy v zázemí některých měst překračuje mnohonásobně kapacitu dopravních komunikací mezi jádrem a zázemím městského regionu. Tato doprava pak zhoršuje kvalitu života obyvatel bydlících podél těchto komunikací a v neposlední řadě snižuje bezpečnost pohybu pěších. Další problematikou je obslužnost suburbii hromadnou veřejnou dopravou. V oblastech s nízkou hustotou osídlení není možné tuto obslužnost efektivně zajistit a většina obyvatel tak nemá jinou alternativu než využít již zmiňovaný osobní automobil.^{48 49}

⁴⁶ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

⁴⁷ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

3.9.4 Prostorová struktura

Jednou z důležitých podmínek při umístování nové zástavby je vztah k původnímu sídlu. Snahou obecních a městských samospráv by mělo být směřování nové výstavby do nevyužitých proluk sídel a do lokalit přímo navazujících na již existující zástavbu. V ideálním případě se stará i nová zástavba navzájem prolínají nebo na sebe plynule navazují. Dalším důležitým aspektem je přístupnost krajiny a napojení na přírodu. Prostupnost krajiny můžou snižovat například závory přes cestu, oplocení, zákazy vstupu apod. V případě, že je obec a volná krajina vhodně propojena pomocí pěších a cyklistických cest je lidem umožněno patřičné využití blízkosti přírody.⁵⁰

Při posuzování plošné struktury sídla je třeba zohlednit jednotlivá hlediska:

- vymezení historického jádra a dalších prostorových celků
- rastru sítě komunikací
- ploch s rozdílným využitím
- typů zástavby⁵¹

U rezidenční suburbanizace lze identifikovat ve vztahu nové výstavby k původnímu intravilánu pět různých prostorových forem:

- vyplňování volných parcel v rámci intravilánu sídla
- výstavba nových soliterních domů na okrajích intravilánů sídel
- výstavba kolonií rodinných domů, které navazují na původní zástavbu sídel
- výstavba samostatných kolonií rodinných domů, které jsou odděleny od ostatní zástavby v nezastavěném území
- výstavba soliterních domů, které jsou odděleny od ostatní zástavby v nezastavěném území⁵²

⁵⁰ OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

⁵¹ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech* [online]. In: . 2018 [cit. 2018-10-26]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

⁵² HALÁS, Martin, ROUBÍNEK, Pavel a KLADIVO Petr. *Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: teoretické přístupy, vymezení, typologie*. Praha, 2012. Univerzita Palackého v Olomouci.

3.10 Počátky územního plánování

Reakcí na zhoršující se stav fungování měst, kdy města byla přelidněná s nevhodnou dopravní sítí, špatnou kvalitou obytného a hygienického prostředí, bylo „objevení“ územního plánování, plošné i prostorové regulace, limitů území a dalších regulativů. Mezi první moderní urbanisty patřili například Patrick Geddes nebo Ebenezer Howard. Tito urbanisté viděli řešení těchto problémů zejména v návratu zeleně do měst, ve snižování hustoty zastavění a v oddělení jednotlivých funkcí města, zejména bydlení a průmyslu.⁵³

Územní plánování 2. poloviny 19. a 1. poloviny 20. století bralo jako nejpodstatnější aspekt fungující systém veřejných městských prostor. Urbanisté se dle zásad Svazu německých architektonických a inženýrských spolků v Berlíně z roku 1847 při návrhu růstu měst soustředili především na určení základních tras veškerých dopravních sítí a jako základ uliční sítě brali hlavní třídy, jež uzpůsobovali místním podmínkám. Velký důraz byl také kladen na šířku hlavních, i vedlejších ulic dle soudobých stavebních řádů. V této době vznikly územně plánovací dokumentace jako je Plán královského hlavního města Olomouce od Camillia Sitteho nebo regulační plán Dejvic od Antonína Engela. Následné období funkcionalismu bralo tradiční veřejné prostory jako jsou ulice a náměstí jako něco zastaralého. Aténská charta definovala jako základní funkci města bydlení, práci, rekreaci a dopravu. Města byla tedy koncipována do monofunkčních zón, a to především do zóny obytné s občanskou vybaveností a zóny výrobní.⁵⁴

Šilhánková a kol. popisuje ve své knize jako možnou první formu suburbii socialistická panelová sídliště. Jedná se o velké plochy typových objektů stavěných průmyslovými technologiemi. Nově vybudovaná území postrádala místa, kde se mohou lidé potkávat. Nestavěla se náměstí ani parky, místo toho byla v blízkosti sídlišť zřizována nákupní střediska. Tato sídliště postrádala také uliční síť, pro město po staletí tradiční veřejný prostor. Po roce 1989 u nás dochází k opravám již stávajících veřejných prostor v centrech našich měst, jsou upravována především hlavní náměstí a dochází k utváření pěších zón. Ve velké míře jsou budována nová předměstí, jež rozšiřují stávající zástavbu, v těchto nových lokalitách však k budování veřejných prostor nedochází. Tyto

⁵³ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

⁵⁴ tamtéž

prostory jsou zde chápány jako něco, co se nedá zpeněžit, tudíž je snaha, aby byly co nejvíce potlačeny.⁵⁵

3.11 Nástroje k regulaci suburbanizace

Plánování je schopnost předvídat budoucí vývoj a určit tak potřebné změny pro jeho potřeby. Cílem územního plánování je utvářet předpoklady pro novou výstavbu a udržitelný rozvoj území. Je tedy nutné v nově plánované zástavbě vymezit plochy pro vybudování a rozšiřování potřebné veřejné infrastruktury.

V ČR můžeme pro potřeby územního rozvoje užívat čtyři úrovně, a to mezinárodní, republikovou, krajskou a obecní. Na mezinárodní úrovni to jsou dokumenty OSN, OECD a EU, mezinárodní smlouvy apod. V rámci republikové úrovně to jsou strategie, politiky, plány, koncepce a programy ČR (např. Politika územního rozvoje). Na úrovni krajské a obecní se jedná o nástroje z oblasti územního plánování. Jedná se o územně plánovací podklady, územně plánovací dokumentace a nástroje z dalších oborů (strategie, politiky, plány, koncepce a programy krajů a obcí).⁵⁶

Doposud realizovaná suburbanizace byla ve většině případů umožněna díky územním plánům schváleným podle stavebního zákona s platností do konce roku 2006. V reakci na tuto výstavbu, jež probíhala v letech 1990 až 2006 byly do stavebního zákona promítnuty postupy a požadavky na zjišťování a posuzování vzájemných souvislostí územního rozvoje jednotlivých obcí. Pokud tedy roste počet obyvatel jedné obce, je nutné z hlediska vlivu na veřejnou infrastrukturu posuzovat jak vlastní obec, tak obce okolní, které budou tímto růstem zasaženy. Čím menší je obec zasažené suburbanizací tím spíše budou noví občané využívat veřejnou infrastrukturu obcí sousedních.⁵⁷

Dnešní platný stavební zákon ani jiný předpis neobsahuje přímé nástroje pro koordinaci suburbanizovaného prostředí, ale vymezuje obecné postupy, nástroje a mechanismy územního plánování, které umožňují řešit tuto problematiku. Zdrojem pro územní plánování by měly být především rozboru udržitelného rozvoje území v územně analytických podkladech. Ty umožňují vyhodnotit a vymezit území, jež jsou dotčena suburbanizačními procesy a určit tak problémy, které je nutné řešit v územně plánovací

⁵⁵ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.

⁵⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

⁵⁷ TUNKA, Martin. Úvod k tématu suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5).

dokumentaci. I přes důraz na udržitelný rozvoj a nové nástroje k jeho posuzování dle nového stavebního zákona však není lehké čelit další nežádoucí suburbanizaci, a to zejména díky lokálním zájmům obcí a některých skupin jejich občanů.⁵⁸

„Územní plánování může zásadním způsobem ovlivňovat využívání (suburbánního) území, tedy rozmístování, intenzitu a druhy činností (funkce) v prostoru. Je to ale pouze nástroj v rukou politiků (na místní úrovni obecních zastupitelstev), kteří bývají ovlivněni různými dílčími zájmy. Pokud tedy má územní plánování aktivně ovlivňovat/regulovat suburbanizaci, potřebuje k tomu „politickou vůli“, vyvolanou tlakem veřejnosti, který bude silnější nežli partikulární zájmy developerů, majitelů pozemků atd.“⁵⁹

Cíle a úkoly ve věcech územního plánování upravuje zákon č. 183/2006 Sb. Zákon o územním plánování a stavebním řádu, dále jen Stavební zákon, účinný od 1. 1. 2007. Orgány územního plánování dle tohoto zákona koordinují veřejné i soukromé záměry v území, výstavbu a další činnosti, jež ovlivňují rozvoj území. Základním nástrojem koordinujícím využití území je územně plánovací dokumentace, do které spadají Zásady územního rozvoje, Územní plán a Regulační plán. Obsah těchto územně plánovacích dokumentů stanovuje vyhláška č. 500/2006 Sb.

Dalším dokumentem, který může ovlivnit území, je strategický plán, ten se na rozdíl od územního plánování soustředí na otázky sociálně-ekonomického rozvoje. Zpracování tohoto plánu není závazně dané legislativou, a proto není možné právně vymáhat jeho dodržování. Měl by být zpracováván v koordinaci s územním plánem a nastavit si tak shodné priority.⁶⁰

3.11.1 Územně plánovací podklady

Mezi územně plánovací podklady patří územně analytické podklady a územní studie. Územně analytické podklady zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, územní studie ověřuje možnosti a podmínky změn v území. Tyto dokumentace slouží jako podklady k pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace a pro rozhodování v území.

⁵⁸ MAIER, Karel. Nástroje územního plánování k regulaci suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5).

⁵⁹ MAIER, Karel. Nástroje územního plánování k regulaci suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5), 19.

⁶⁰ OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.

Územně analytické podklady zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, jeho hodnot a změn z důvodu ochrany veřejných zájmů. Tyto podklady pořizuje pro svůj správní obvod úřad územního plánování v rozsahu nezbytném pro pořizování územních a regulačních plánů. Jsou pořizovány také krajským úřadem pro území kraje, kde slouží pro pořizování zásad územního rozvoje, a ministerstvem v rozsahu nezbytném pro plnění jeho úkolů. **Územní studie** navrhuje, prověřuje a posuzuje vybrané problémy, které by mohly významně ovlivňovat využití a uspořádání území a pořizuje se v případech, kdy je to stanoveno v územně plánovací dokumentaci.⁶¹

3.11.2 Politika územního rozvoje

Určuje strategii a základní podmínky pro úkoly územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech s ohledem na udržitelný rozvoj území. Politiku územního rozvoje pořizuje ministerstvo pro celé území republiky a s ohledem na možnosti území koordinuje tvorbu a aktualizaci zásad územního rozvoje. Je závazná pro pořizování a vydávání veškeré územně plánovací dokumentace, do které spadají zásady územního rozvoje, územní plán, regulační plán a rozhodování v území.⁶²

Usnesením vlády byla v dubnu 2015 schválena Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje České republiky, která byla pořízena na základě Zprávy o uplatňování PÚR ČR z roku 2008.

V PÚR České republiky je v rámci republikových priorit řečeno:

„Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice.“⁶³

„Cílem je účelné využívání a uspořádání území úsporné v nárocích na veřejné rozpočty na dopravu a energie, které koordinací veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území omezuje negativní důsledky suburbanizace pro udržitelný rozvoj území.“⁶⁴

⁶¹ zákon č. 183/2006 Sb. stavební zákon

⁶² zákon č. 183/2006 Sb. stavební zákon

⁶³ *Politika územního rozvoje České republiky ve znění Aktualizace č. 1.* In: . ročník 2008. Dostupné také z: <https://www.uur.cz/?id=4758>. (14)

⁶⁴ *Politika územního rozvoje České republiky ve znění Aktualizace č. 1.* In: . ročník 2008. Dostupné také z: <https://www.uur.cz/?id=4758>. (19)

3.11.3 Územně plánovací dokumentace

Do územně plánovací dokumentace patří zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán. **Zásady územního rozvoje** pořizuje krajský úřad pro celé území kraje a stanovuje tak především požadavky na účelné a hospodárné uspořádání jeho území. Vymezují především koridory nadmístního významu pro veřejně prospěšné stavby a opatření a jsou závazné pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Většina krajů v ZÚR požaduje, aby rozvoj obytné a pracovní funkce byl zároveň koordinován také s rozvojem infrastruktury. Tento požadavek je však v rámci obcí těžko proveditelný, a to především v případech, kdy jeho realizace přesahuje území obce.⁶⁵

Kraj, jež je nejvíce zasažen suburbanizací je kraj Středočeský, a to díky jeho sousedství s hlavním městem Prahou. Ve svých prioritách například požaduje, aby se rozvoj bydlení orientoval do lokalit s možností kvalitní hromadné dopravy a s vazbou na sídla s odpovídající sociální strukturou. Dle požadavku PÚR v rámci omezení živelné a architektonicky nekvalitní formy suburbanizace požaduje využití zastavitelné plochy s podmínkou možnosti obslužnosti infrastrukturami.⁶⁶

Mezi požadavky pro vymezení ploch s rozdílným způsobem využití je v Zásadách územního rozvoje Olomouckého kraje řečeno:

„... nepodporovat vznik „satelitních“ městeček mimo zastavěná území sídel s již založenou sídelní strukturou“⁶⁷

Základním nástrojem územního plánování je **územní plán**, jež stanovuje základní koncepci rozvoje území obce, a to v souladu se ZÚR a PÚR. ÚP určuje prostorové a plošné uspořádání obce, krajiny a infrastruktury a vymezuje zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy, plochy změn v krajině, plochy přestavby, plochy pro veřejně prospěšné stavby a veřejně prospěšná opatření a plochy územní rezervy. Lze v něm také vymezit plochy a koridory, v nichž bude rozhodování podmíněno územní studií či regulačním plánem. Vydává se formou opatření obecné povahy pro celé území obce, pro celé území hlavního města Prahy, pro vymezenou část území hlavního města Prahy nebo pro celé území vojenského újezdu. ÚP je závazný pro rozhodování v území a prořízení a vydávání regulačních plánů.⁶⁸

⁶⁵ zákon č. 183/2006 Sb. stavební zákon

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ *Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje*. Dostupné také z: <https://www.kr-olomoucky.cz/zasady-uzemniho-rozvoje-olomouckeho-kraje-cl-185.html>.(90.1.)

⁶⁸ zákon č. 183/2006 Sb. stavební zákon

Poslední územně plánovací dokumentací je **regulační plán**. Ten určuje v řešené ploše podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění staveb, pro vytváření příznivého životního prostředí a pro ochranu hodnot a charakteru území. Regulační plán pořízený obcí je závazný pro rozhodování v území, v případě pořízení krajem je závazný také pro územní plány a regulační plány obcí.⁶⁹

⁶⁹ zákon č. 183/2006 Sb. stavební zákon

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Vymezení zájmového území

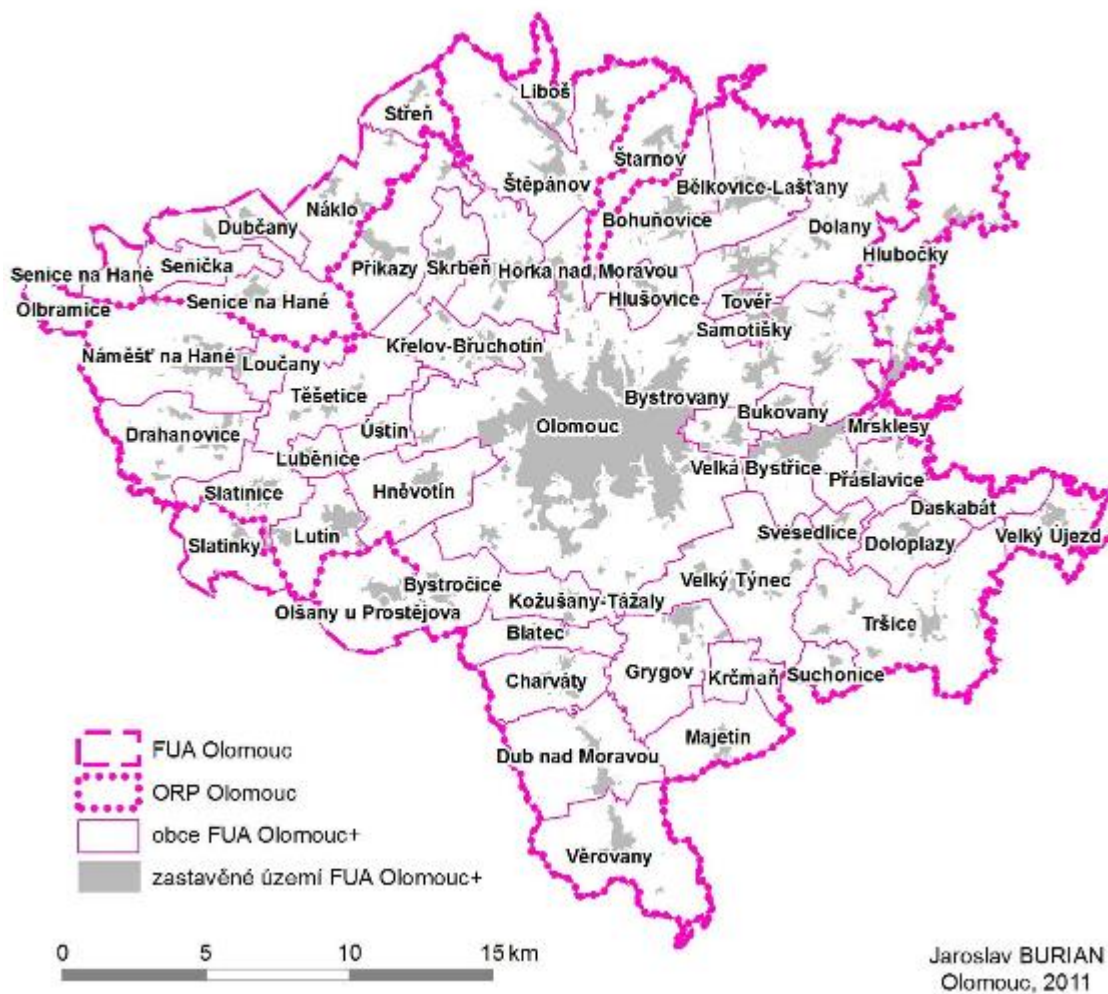
Prostor, v němž může docházet k suburbanizaci, je obecně vymezen obcemi v zázemí města, jež s ním mají nejintenzivnější spojení, zejména dopravní a pracovní. Pro účely této diplomové práce bude převzato vymezení funkčních městských regionů (FUA, jinak také funkční urbanizovaná území), které bylo provedeno týmem odborníků z ČVUT v Praze, Univerzity Karlovy v Praze a Masarykovy univerzity v Brně v rámci projektu RePUS (Strategy for Regional Polycentric Urban System in Central-Eastern Europe Economic Integrating Zone). FUA představují centra osídlení a jejich zázemí, která jsou s centrem intenzivně spjata funkčními vazbami. Vymezení bylo provedeno na základě skutečně existující intenzivní dojížděky do center osídlení pomocí výsledků se Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001.⁷⁰

V rámci FUA bylo vymezeno území, které má silný předpoklad pro potencionální suburbánní procesy s názvem FAU Olomouc+. Toto území zahrnuje celkem 53 obcí. Jedná se o veškeré obce ORP Olomouc (celkem 44 obcí), a dále o obce Dubčany, Náklo, Olbramice, Olšany u Prostějova, Senice na Hané, Senička, Slatinky, Střeň a Štarnov.⁷¹

⁷⁰ MAIER, Karel, MULÍČEK, Ondřej a SÝKORA, Luděk. Dopravní dostupnost funkčních městských regionů a urbanizovaných zón v ČR. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2007, (3).

⁷¹ BURIAN, Jaroslav, Jakub MÍRJOVSKÝ a Markéta Macková. Suburbanizace Olomouce – Hodnocení pomocí analýzy statických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, (5).

VYMEZENÍ ZÁZEMÍ MĚSTA OLOMOUCE

Obr. 4-1 Vymezené území FUA Olomouc

[Zdroj: BURIAN, Jaroslav, Jakub MÍŘJOVSKÝ a Markéta Macková. Suburbanizace Olomouce – Hodnocení pomocí analýzy statických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, (5).]

4.2 Základní informace o městě Olomouc a jeho okolí

Olomouc, bývalé hlavní město Moravy, dnes krajské město Olomouckého kraje. Je největším městem na řece Moravě a obklopuje jej úrodná krajina Hané. Olomoucký kraj se nachází v severozápadní části Moravy a také na severozápadě Slezska. Území kraje je tvořeno pěti okresy: Olomouc, Přerov, Prostějov, Šumperk a Jeseník. Olomouc je s počtem 101 892⁷² obyvatel šesté největší město České republiky. Jde o město statutární, tudíž je rozčleněno do 27 městských částí: Černovír a Klášterní Hradisko, Droždín, Hejčín, Holice, Chomoutov, Chválkovice, Lazce, Lošov, Nedvězí, Nemilany, Tabulový Vrch, Neředín, Nová Ulice, Nové Hodolany, Nové Sady, Nový svět, Olomouc – střed, Olomouc – západ, Pavlovičky, Povel, Radíkov, Řepčín, Slavonín, Staré Hodolany a Bělidla, Svatý Kopeček, Topolany, Týneček.⁷³

Obr. 4-2 Vymezení Olomouckého kraje

(Zdroj: <http://www.cenovamapacr.cz/ocenovani-pozemku/cenova-mapa-pozemku-olomoucky-kraj/>)

Město leží na významné křižovatce evropských koridorů, severojižního (Balt – Vídeň – Jadran) a západovýchodního (Německo – Praha – Polsko). Olomouc leží v jádru Hornomoravského úvalu, který je sevřen na západě Dražanskou vysočinou a na východě Nízkým Jeseníkem, jehož výběžek je korunován stavbou chrámu na Svatém

⁷² evidence obyvatel ČSÚ k 9. 4. 2018

⁷³ Statutární město Olomouc [online]. [cit. 2018-09-02]. Dostupné z: <http://olomouc.eu>

Kopečku. Nadmořská výška středu města je 219 m n. m. a jeho rozloha zabírá přes 10 tisíc ha.^{74 75}

Olomouc patřila vždy na území Česka mezi nejvýznamnější královská města. Díky své výhodné poloze, starobylé univerzitě, kulturním, duchovním a řemeslným tradicím byla po celá staletí přirozeným centrem Moravy. Jedná se druhou největší městskou památkovou rezervací v ČR a nalezneme zde i pamětihodnost zapsanou na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, Čestný sloup Nejsvětější Trojice, který můžeme charakterizovat jako barokní perlu Moravy.⁷⁶

4.2.1 Historický vývoj města

Rok založení královského města Olomouce není znám, stalo se tak patrně před rokem 1246 za krále Václava I. První zmínka o olomouckých hradbách pochází z roku 1238. V polovině 18. století se stala významnou pohraniční pevností, z hlediska dalšího vývoje byl však statut pevnosti pro Olomouc velkou přítěží. Ke zrušení tohoto statutu došlo až v roce 1886. Roku 1885 byl městským stavebním úřadem zpracován tzv. „Upravovací plán“ řešící především zástavbu pevnostních pozemků. V této době vznikla například nová čtvrť Nové Hodolany. K rozvoji obytných čtvrtí a průmyslových zón však katastr Olomouce nebyl dostačující a jeho zástavba tak prorůstala do okolních obcí.⁷⁷

V dubnu roku 1919 byla vytvořena Velká Olomouc, kdy bylo k městu připojeno třináct obcí, které však tehdy ještě s městem nebyly stavebně propojeny. Jednalo se o obce Hodolany, Nová Ulice, Bělidla, Černovír s osadou Klášterní Hradisko, Hejčín, Chválkovice, Lazce, Nové Sady, Nový Svět, Neředín, Pavlovičky, Povel a Řepčín. Po připojení těchto obcí vznikla potřeba nového zastavovacího plánu, ten byl schválen roku 1932 a jeho autorem byli architekti Max Urban a Josef Šejn. Cílem tohoto plánu bylo propojení zástavby vnitřního města a okolních obcí a vytvoření tak jednotného sídelního celku. Tento plán byl koncipován pro město se 150 000 obyvateli, a to z důvodu

⁷⁴ Statutární město Olomouc [online]. [cit. 2018-09-02]. Dostupné z: <http://olomouc.eu>

⁷⁵ Strategický plán rozvoje města Olomouce. Dostupné také z: <http://www.olomouc.eu/podnikatel/uzemni-plan-mesta-a-strategie-rozvoje/strategicky-plan-rozvoje-mesta>.

⁷⁶ *tamtéž*

⁷⁷ BURIAN, Jaroslav a kol. *Vývoj města Olomouce v letech 1930-2009 na základě analýzy funkčních ploch*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-244-2698-3.

tehdejšího trendu přírůstku obyvatel a očekávání jeho dalšího růstu, převažovala tak plocha pro bydlení doplněná o rozsáhlé plochy zeleně.⁷⁸

Velký úbytek obyvatel Olomouc zaznamenala v poválečném období (po roce 1945), kdy došlo k odsunu 18 000 Němců, počet obyvatel města se tak snížil zhruba na 50 000. Do územního plánu z roku 1955 byly začleněny další katastry, a to Holice, Slavonín, Nemilany a Týneček. V tomto plánu převažovala monofunkčnost jednotlivých částí města, došlo tak k oddělení bydliště, pracoviště, služeb a rekreace. Narůstaly plochy průmyslu na úkor ploch pro bydlení. V letech 1974 a 1975 bylo k Olomouci administrativně připojeno dalších třináct okolních obcí, a to Holice, Slavonín, Týneček, Kopeček, Radíkov, Droždín, Samotíšky, Bystrovany, Nedvězí, Nemilany, Topolany, Křelov a Chomoutov. V roce 1980 k nim navíc přibyla ještě obec Lošov, rozloha Olomouce tak vrostla na 13 474 ha. V územním plánu z roku 1985 narůstaly plochy pro armádu, zmenšovaly se plochy zeleně a vrcholila komplexní bytová výstavba.⁷⁹

V roce 1992 se od Olomouce osamostatnily obce Bystrovany a Samotíšky a v roce 1995 pak Křelov s Břuchotínem. Územní plán z roku 1999 byl vytvořen pro dnešních 26 katastrů s celkovou rozlohou 10 336 ha. Došlo v něm k úbytku ploch pro armádu, k nárůstu ploch pro občanskou vybavenost jak ve vnitřním městě, tak na jeho okrajích, kde jej můžeme spojit s projevem komerční suburbanizace. Navrhovány byly také plochy nízkopodlažního bydlení v zázemí města, to můžeme spojit s projevy suburbanizace rezidenční. Narůstají také plochy pro průmysl, které jsou navrženy na zelených loukách tzv. greenfields.⁸⁰

⁷⁸ BURIAN, Jaroslav a kol. *Vývoj města Olomouce v letech 1930-2009 na základě analýzy funkčních ploch*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-244-2698-3.

⁷⁹ tamtéž

⁸⁰ tamtéž

centra města. Samotným městem prochází celkem pět železničních tratí. Jedná se o tratě: č. 270 (Praha – Bohumín), č. 275 (Olomouc – Senice na Hané), č. 290 (Olomouc – Šumperk), č. 301 (Nezamyslice – Olomouc) a č. 310 (Olomouc – Opava východ). Díky napojení na další železniční koridory má Olomouc velmi dobré spojení s Prahou, v současnosti se časově pohybuje mezi 2 až 2,5 hod.⁸³

Olomoucký region je součástí Integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje, jehož prostřednictvím je integrována velká část železniční, linkové i městské hromadné dopravy. Území kraje je v rámci IDSOK rozděleno do zón, kdy město Olomouc s jeho zázemím lze přirozeně považovat za jádro tohoto systému. MHD na území města, a i pro některé další obce v jeho zázemí (Bukovany, Bystrovany, Horka nad Moravou, Skrběň, Samotíšky) zajišťuje převážně Dopravní podnik města Olomouce. V městě je podporován především rozvoj tramvajové dopravy a její integrace i do ostatních složek hromadné dopravy s návazností na dopravu individuální. Při vjezdech do města nalezneme záchytná parkoviště s návazností na VHD.⁸⁴

4.3 Data využitá pro identifikaci

Statická data

Suburbanizaci lze identifikovat pomocí výsledků hodnocení využívajících statická data pro určité časové horizonty. V ČR je hlavním poskytovatelem těchto dat Český statistický úřad (ČSÚ). Nejrozsáhlejším zjišťovacím řízením je Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), které je prováděno jednou za deset let, což je ale s ohledem na suburbanizaci poměrně dlouhý interval. Pro účely identifikace jsou vhodnější data o přirozeném i mechanickém pohybu osob, ty obsahuje Databáze demografických údajů za obce ČR, která je spravována ČSÚ. Tato databáze sleduje pohyb obyvatelstva každý rok od roku 1971 až do současnosti. Další databází, jež spravuje ČSÚ, je Městská a obecní statistika (MOS). Tato databáze vznikla v roce 1991 a poskytuje údaje každoročně. Obsahuje statická data za obce získaná z vlastních šetření i ze zdrojů dalších pracovišť státní statistické služby a dalších statistických zdrojů.⁸⁵

⁸³ Strategický plán rozvoje města Olomouce. Dostupné také z: <http://www.olomouc.eu/podnikatel/uzemni-plan-mesta-a-strategie-rozvoje/strategicky-plan-rozvoje-mesta>.

⁸⁴ tamtéž

⁸⁵ BURIAN, Jaroslav, Jakub MIŘIJOVSKÝ a Markéta Macková. Suburbanizace Olomouce – Hodnocení pomocí analýzy statických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, (5).

Mapové podklady

Pro identifikaci sídel zasažených suburbanizačními procesy jsou důležité také mapové podklady. Jako zdroj informací byly použity běžně dostupné mapy z internetových stránek mapy.cz. Dle těchto podkladů lze například určit polohu jednotlivých obcí a jejich vzdálenost vůči ostatním sídlům. Velice přínosné jsou také letecké snímky, dle kterých lze sledovat stav a vývoj krajiny a osídlení v jednotlivých lokalitách.

Využity byly také archivované letecké měřické snímky, které nalezneme v Národním archivu leteckých měřických snímků přes internetový portál <https://lms.cuzk.cz> a historická ortofotomapa z portálu <https://kontaminace.cenia.cz> z prvního leteckého snímkování z 50. let 20. století.

Dále byly využity mapy z portálu <https://geoportal.gov.cz>, jedná se o mapy topografické, stínovaný model reliéfu nebo ortofotomapy.

Důležitým podkladem pro identifikaci a představu o postupném vývoji jednotlivých sídel jsou také historické a archivní mapy a kroniky. Podle nich lze dobře sledovat způsob rozrůstání sídla. Historická mapa je kartografické dílo, které se snaží zpětně rekonstruovat stav určitého území v určitém čase. Archivní mapy jsou staré mapy pocházející z období, jehož stav zobrazují, ale jejich údaje již zastaraly. Tyto mapy lze najít například v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru (ÚAZK), který shromažďuje rozsáhlé geodetické a kartografické práce, které v minulosti probíhaly na území Čech, Moravy a Slezska. V rámci této diplomové práce byly použity mapy stabilního katastru založené císařským patentem v roce 1817. Jedná se o ručně kreslené a kolorované mapy v měřítku 1:2880.⁸⁶

Dále byla pro průzkum sídel použita mapová díla vytvořená na základě vojenského mapování, které probíhalo od 2. poloviny 18. století v rakouské monarchii. Tyto mapy jsou dostupné na internetové stránce <https://oldmaps.geolab.cz>. Jedná se o I. vojenské mapování (Josefské) probíhající v 2. polovině 18. století, o II. vojenské mapování (Františkovo), jež probíhalo v letech 1836 až 1852, a o III. vojenské mapování (Františko-josefské), probíhající na území Moravy v letech 1876 až 1878.

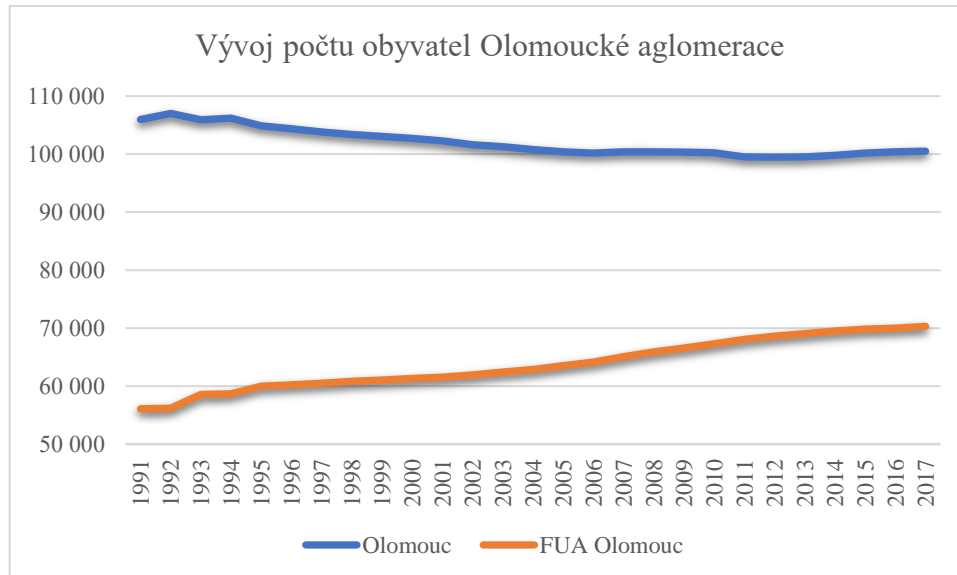
Územně plánovací podklady

Byly využity také územně plánovací dokumentace a územně plánovací podklady, které jsou veřejně dostupné na stránkách obcí nebo na stránkách ORP.

⁸⁶ *Fondy a sbírky AÚZK* [online]. [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://cuzk.cz>

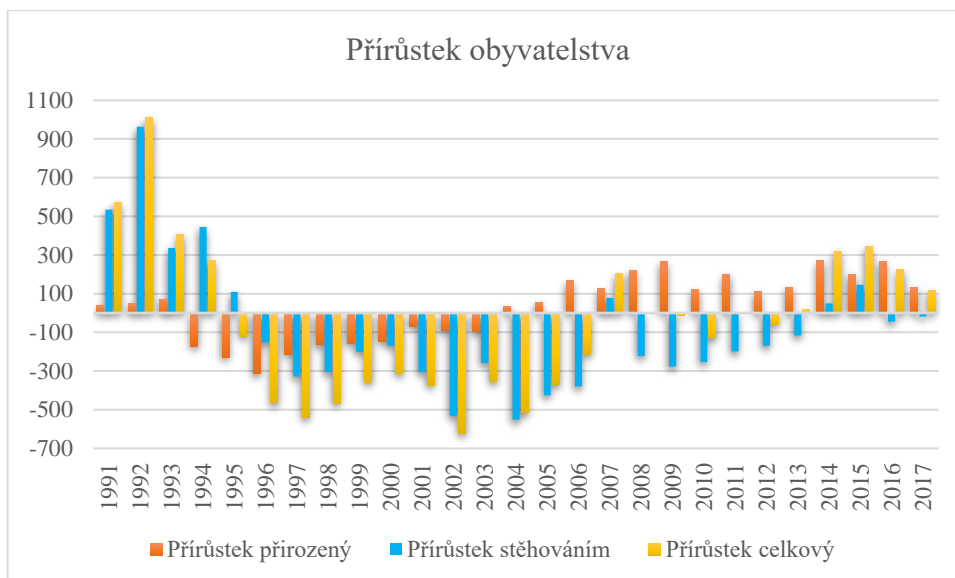
4.4 Vymezení období suburbanizace

Před samotným vymezením rozvojových obcí je nutno ověřit předpoklad suburbanizačních procesů ve městě Olomouc, tedy zda dochází k výraznějším migračním tokům a odlivu obyvatelstva. Toto ověření můžeme provést pomocí statických dat z ČSÚ. Jedná se o dostupná data o celkovém počtu obyvatel a o přírůstku obyvatelstva v období 1991 až 2017.

Graf 4-1 Vývoj počtu obyvatel Olomoucké aglomerace v období 1991-2017
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

V období mezi lety 1991 až 2017 se snížil počet obyvatel ve městě Olomouc z počtu 105 990 na 100 494, a naopak region FUA Olomouc byl velice ziskový, z původních 56 110 obyvatel stoupl počet na 70 310 obyvatel.

Graf 4-2 Přírůstek obyvatelstva Olomoucké aglomerace v období 1991-2017
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

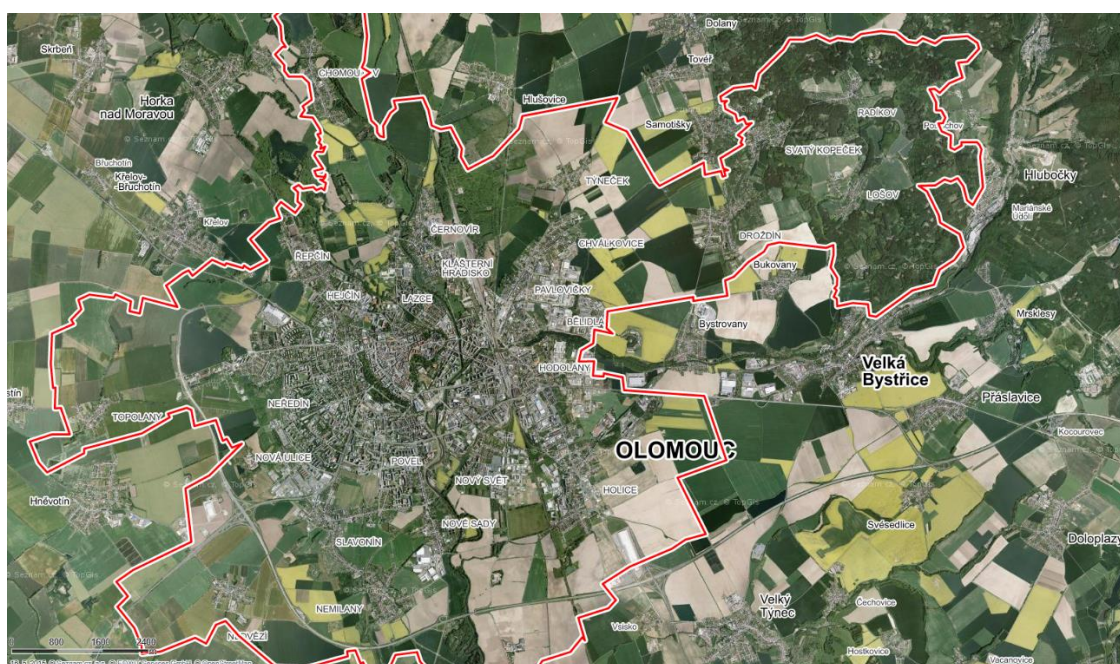
Podle grafu můžeme určit jako počátek procesů vylidňování se z jádrové města do jeho okolí rok 1996. K největšímu migračnímu úbytku dochází ve městě Olomouc v letech 2002 až 2006, kdy kumulované saldo migrace činí -2 146 obyvatel. V roce 2007 se město dostává do kladného migračního salda, poté je však opět ztrátové až do roku 2014, kdy dochází k mírnému růstu. Ten však přetrvává pouhé dva roky a v roce 2016 a 2017 je migrační saldo opět, sice v mírných, ale záporných hodnotách. Celková hodnota migračního salda v období od počátku suburbanizačních procesů v roce 1996 do roku 2017 činí mínus 4 627 obyvatel.

Podle průzkumů tak můžeme potvrdit dekoncentrační tendence, kdy dochází ke ztrátě obyvatelstva v jádru aglomerace a k růstu okolních obcí. Jako počátek procesů suburbanizace v zázemí města Olomouce můžeme určit období mezi lety 1995 až 1996, kdy nejintenzivnější migrace v rámci regionu probíhala v letech 1995 až 2006.

Za těchto jedenáct let se snížil počet obyvatel v jádrovém městě o 5 % (konkrétně o 4 677 obyvatel). V dalších letech postupuje migrační úbytek pozvolna, výjimku tvoří roky 2007, 2014 a 2015, kdy dochází k mírnému přírůstku. Podle celkového počtu obyvatelstva se jádrové město dostává do kladných hodnot od roku 2013, z hlediska přírůstku obyvatelstva se však jedná převážně o přírůstek přirozený a v rámci migračního salda, s výjimkou zmiňovaných let 2014 a 2015, dochází stále k úbytku obyvatelstva stěhováním.

4.5 Vymezení suburbánních zón v rámci administrativních hranic Olomouce

Vymezení urbánního prostoru měst na základě administrativních hranic není příliš vhodné, značné množství satelitů totiž vzniká na okrajích těchto hranic v jednotlivých městských částích (katastrech), tedy bývalých venkovských obcích. V rámci administrativních hranic tak můžeme použít morfologické vymezení a určit tak jádro (kompaktní město) a okolní sídla, která jsou od něj prostorově oddělená a u kterých tedy může docházet k suburbanizačním procesům. Jako kompaktní území byla vymezena sídla, která tvoří souvislé zastavěné území bez větších proluk. Tato sídla se shodují s jednotlivými administrativními jednotkami, tedy městskými katastry, z důvodu dostupnosti statických dat.

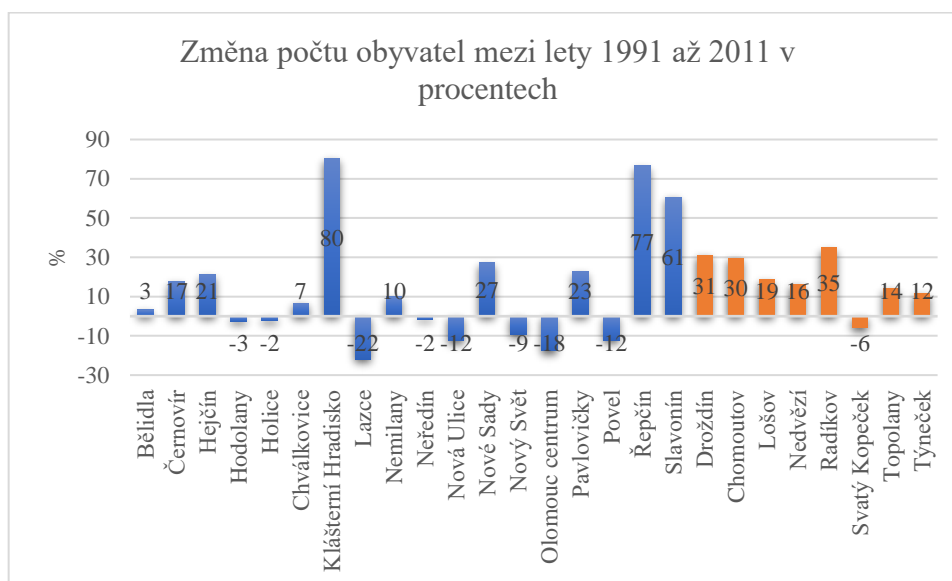
Obr. 4-4 Administrativní hranice města Olomouce [Zdroj: mapy.cz]

Kompaktní město tvoří 18 městských katastrů, od nich jsou pak prostorově odděleny katastry: Droždín, Chomoutov, Lošov, Nedvězí, Radíkov, Svatý Kopeček, Topolany a Týneček.

Sídla v rámci administrativních hranic města jsou však staticky těžko postihnutelná, protože pohyb obyvatel a jiné statické veličiny jsou pro jednotlivé městské katastry dostupné pouze ze SLDB, které je prováděno jednou za deset let. Budou tedy použita dostupná data z let 1991 a 2011 o celkovém počtu obyvatelstva. Jednotlivé přírůstky či úbytky pak budou vyjádřeny v procentech oproti prvotnímu počtu obyvatel v roce 1991.

Jádro města	1991	2011	Nárůst [%]	Oddělené části	1991	2011	Nárůst [%]
Bělidla	754	779	3	Droždín	902	1 184	31
Černovír	803	943	17	Chomoutov	777	1 007	30
Hejčín	2 122	2 570	21	Lošov	570	676	19
Hodolany	8 860	8 634	-3	Nedvězí	365	425	16
Holice	4 014	3 923	-2	Radíkov	232	313	35
Chválkovice	2 173	2 318	7	Svatý Kopeček	843	792	-6
Klášteří Hradisko	1 007	1 817	80	Topolany	312	357	14
Lazce	7 660	5 983	-22	Týneček	422	472	12
Nemilany	903	993	10	Celkem	4 423	5 226	18
Neředín	9 783	9 628	-2				
Nová Ulice	21 861	19 153	-12				
Nové Sady	10 814	13 747	27				
Nový Svět	1 091	992	-9				
Olomouc centrum	14 123	11 625	-18				
Pavlovičky	399	490	23				
Povel	9 883	8 676	-12				
Řepčín	703	1 241	77				
Slavonín	1 410	2 265	61				
Celkem	98 363	95 777	-3				

Tab. 4-1 Vývoj počtu obyvatelstva v období 1991 až 2011 v rámci administrativních hranic města
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

Graf 4-3 Změna počtu obyvatel mezi lety 1991 až 2011 v rámci administrativních hranic Olomouce
vyjádřena v % [Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

Pro lepší přehlednost byly obce tvořící kompaktní město označeny v grafu modrou barvou, obce od tohoto jádra prostorově oddělené pak oranžovou. Dle grafu, který ukazuje vývoj od roku 1991 do roku 2011, tak v rámci jádrového města dochází k nejvýraznějšímu růstu počtu obyvatel v částech Klášteří Hradisko, Řepčín, a Slavonín, a to přes 60 % oproti stavu z roku 1991. Růst něco málo přes 20 % zaznamenávají také

části Hejčín, Nové Sady a Pavlovičky. Naopak výraznější pokles vykazují části Lazce, Nová Ulice, Olomouc-centrum, a Povel. Pokud se soustředíme na umístění jednotlivých katastrů, lze konstatovat, že k populačnímu úbytku dochází především v historickém centru a vnitřním městě, a naopak k nárůstu v okrajových částech. V rámci rozvoje se jedná především o výstavbu bytových domů.

V případě částí od jádrového města oddělených zaznamenává pouze minimální úbytek obyvatelstva katastr Svatý Kopeček. K největšímu růstu dochází v katastrech Droždín, Chomoutov a Radíkov, a to přes 30 %. Veškeré katastry mají venkovský charakter zástavby tvořený téměř výhradně rodinnými domy. V rámci nové výstavby zde najdeme především plochy obestavěné volně stojícími domy, u objektů však není vždy dodržován vzhled venkovského domu, nalezneme zde početné množství moderních budov s plochou střechou. Časté je také použití řadové zástavby typových domků, které do obcí přinášejí charakteristické znaky města.

Pokud srovnáme celkové součty změn obyvatelstva mezi kompaktním městem a ostatními obcemi, je i přes veliký nárůst počtu obyvatel v částích Klášterní Hradisko, Řepčín, a Slavonín kompaktní město ztrátové. Počet z roku 1991, který činil 98 363 obyvatel v roce 2011, klesl na počet 95 777 obyvatel. V procentním vyjádření se jedná o 3 % úbytek v kompaktním městě, a naopak 18 % nárůst v okolních obcích venkovského charakteru. Lze tedy obecně říci, že v jádrovém městě dochází k úbytku obyvatel v historickém centru a vnitřním městě, a k růstu v okrajových částech. I přes rozvoj periferií však v součtu dochází k vylidňování jádrového města, a naopak k expanzi okolních sídel venkovského charakteru. Okolní obce, které zaznamenávají nejintenzivnější míru suburbanizace, jsou obce Droždín, Chomoutov a Radíkov.

4.6 Vymezení suburbánních sídel v rámci FUA Olomouc

Pro vymezení obcí, které mohou být zasaženy suburbanizačními procesy v regionu FUA Olomouc, byly použity nejprve dva základní ukazatelé, a to celkový počet obyvatel a migrační saldo. Byla využita dostupná statická data z období let 1991 až 2018 z portálu ČSÚ. Pro účely srovnání jednotlivých, velikostně odlišných sídel, byly hodnoty přepočteny na procentní nárůst z prvotního počtu obyvatel v roce 1991.

FUA Olomouc	1991	2018	Nárůst [%]	FUA Olomouc	1991	2018	Nárůst [%]
Bělkovice-Lašťany	1819	2295	26	Náklo	1325	1511	14
Blatec	569	647	14	Náměšť na Hané	1818	2037	12
Bohuňovice	2199	2507	14	Olbramice	241	215	-11
Bukovany	354	678	92	Olomouc	102786	100494	-2
Bystročice	606	818	35	Olšany u Prostějova	1414	1764	25
Bystrovany	627	1039	66	Přáslavice	1195	1426	19
Daskabát	618	598	-3	Příkazy	1207	1297	7
Dolany	1802	2732	52	Samotíšky	917	1367	49
Doloplazy	1108	1337	21	Senice na Hané	1791	1786	0
Drahanovice	1604	1687	5	Senička	316	355	12
Dub nad Moravou	1318	1618	23	Skrbeň	983	1160	18
Dubčany	233	243	4	Slatinice	1330	1589	19
Grygov	1447	1513	5	Slatinky	416	570	37
Hlubočky	4660	4245	-9	Střeň	543	598	10
Hlušovice	270	881	226	Suchonice	159	180	13
Hněvotín	1044	1823	75	Svésedlice	172	202	17
Horka nad Moravou	2054	2472	20	Štarnov	556	755	36
Charváty	685	880	28	Štěpánov	3312	3495	6
Kožušany-Tážaly	773	876	13	Těšetice	1216	1273	5
Krčmaň	488	466	-5	Tověř	390	603	55
Křelov-Břuchotín	1207	1711	42	Tršice	1494	1652	11
Liboš	565	635	12	Ústín	314	436	39
Loučany	591	656	11	Velká Bystřice	2870	3295	15
Luběnice	409	462	13	Velký Týnec	2063	2887	40
Lutín	3331	3209	-4	Velký Újezd	1024	1346	31
Majetín	962	1165	21	Věrovany	1303	1383	6
Mrsklesy	481	690	43				

Tab. 4-2 Vývoj počtu obyvatel v období 1991 až 2018 ve FUA Olomouc
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

FUA Olomouc	Saldo migrace (1991-2017)	Počet obyvatel 1991	Nárůst [%]	FUA Olomouc	Saldo migrace (1991-2017)	Počet obyvatel 1991	Nárůst [%]
Bělkovice-Lašťany	446	1819	25	Náklo	61	1325	5
Blatec	80	569	14	Náměšť na Hané	532	1818	29
Bohuňovice	241	2199	11	Olbramice	-70	241	-29
Bukovany	271	354	77	Olomouc			
Bystročice	215	606	35	Olšany u Prostějova	279	1414	20
Bystrovany	339	627	54	Přáslavice	203	1195	17
Daskabát	14	618	2	Příkazy	29	1207	2
Dolany	842	1802	47	Samotšky	368	917	40
Doloplazy	118	1108	11	Senice na Hané	16	1791	1
Drahanovice	192	1604	12	Senička	52	316	16
Dub nad Moravou	184	1318	14	Skrbeň	170	983	17
Dubčany	21	233	9	Slatinice	295	1330	22
Grygov	65	1447	4	Slatinky	156	416	38
Hlubočky	-166	4660	-4	Střeň	60	543	11
Hlušovice	513	270	190	Suchonice	46	159	29
Hněvotín	676	1044	65	Svéšedlice	46	172	27
Horka nad Moravou	387	2054	19	Štarnov	194	556	35
Charváty	177	685	26	Štěpánov	103	3312	3
Kožušany-Tážaly	84	773	11	Těšetice	79	1216	6
Krčmaň	29	488	6	Tověř	223	390	57
Křelov-Břuchotín	437	1207	36	Tršice	180	1494	12
Liboš	89	565	16	Ústín	93	314	30
Loučany	113	591	19	Velká Bystřice	396	2870	14
Luběnice	88	409	22	Velký Týnec	719	2063	35
Lutín	-264	3331	-8	Velký Újezd	317	1024	31
Majetín	248	962	26	Věrovany	50	1303	4
Mrsklesy	169	481	35				

Tab. 4-3 Saldo migrace 1991 až 2018 ve FUA Olomouc
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

Podle provedených šetření pomocí celkového počtu obyvatel a salda migrace byly určeny obce, ve kterých probíhají zásadní migrační toky. Jako hraniční byla použita hodnota 15 % nárůstu, alespoň v jednom z ukazatelů.

Největší nárůst počtu obyvatel mezi roky 1991 až 2018 má jednoznačně obec Hlušovice, z počtu 270 obyvatel se toto sídlo rozrostlo téměř trojnásobně, a to na 881 obyvatel. Dalším výrazně se rozrůstajícím sídlem je obec Bukovany, kde se celkový počet obyvatel téměř zdvojnásobil. Více než 50 % nárůst zaznamenávají také obce Bystrovany, Dolany, Hněvotín a Tověř.

Z hlediska migračního salda dosahuje opět nejvyšších hodnot obec Hlušovice, kde se v rámci migrace mezi lety 1991 až 2017 přistěhovalo 513 obyvatel, což je téměř dvojnásobek počtu původního obyvatelstva z roku 1991. Obce s výrazným přírůstkem stěhováním jsou dále Bukovany (77 %), Hněvotín (65 %), Tověř (57 %) a Bystrovany (54 %).

Další obce, splňující alespoň jedno z kritérií, jsou Bělkovice-Laštany, Bystročice, Doloplazy, Dub nad Moravou, Horka nad Moravou, Charváty, Křelov-Břuchotín, Liboš, Loučany, Luběnice, Majetín, Mrklesy, Náměšť na Hané, Olšany u Prostějova, Přáslavice, Samotišky, Senička, Skrbeň, Slatinice, Slatinky, Suchonice, Svěsedlice, Štarnov, Ústín, Velký Týnec a Velký Újezd. Určený minimální 15 % nárůst alespoň v jednom z ukazatelů splňuje dohromady 32 obcí. Tyto obce tak můžeme označit jako sídla, v nichž dochází k jednomu z procesů suburbanizace, tedy k přistěhování se nového obyvatelstva.

V rámci negativních projevů suburbanizace, do kterých spadá rozpínající se nízkopodlažní zástavba do nezastavěného území, budou pro určení sídel, jež jsou ve znatelné míře takto ovlivněny, určena další dvě kritéria, a to nárůst zastavěných ploch a nádvoří a bytová výstavba.

Analýza bytové výstavby byla provedena pomocí dostupných statických dat z let 1997 až 2017 z portálu ČSÚ. Jedná se o počet dokončených bytů v katastrálním území obce v jednotlivých letech. Pro účelné srovnání je pak počet dokončených bytů přepočítán na tisíc obyvatel.

Obec	Počet dokončených bytů				Celkem bytů	Počet obyvatel	Přepočet na 1000 obyvatel
	1997 - 02	2003 - 07	2008 - 12	2013 - 17			
Bělkovice-Lašťany	29	45	42	52	168	2295	73
Bukovany	7	34	22	37	100	678	147
Bystročice		4	44	16	64	818	78
Bystrovany	22	39	35	12	108	1039	104
Dolany	114	108	70	43	335	2732	123
Doloplazy	20	18	24	14	76	1337	57
Dub nad Moravou	40	18	13	13	84	1618	52
Hlušovice	30	74	67	19	190	881	216
Hněvotín	10	8	71	59	148	1823	81
Horka nad Moravou	37	31	31	37	136	2472	55
Charváty	14	12	20	17	63	880	72
Křelov-Břuchotín	43	25	47	20	135	1711	79
Liboš	9	11	9	7	36	635	57
Loučany	7	5	19	5	36	656	55
Luběnice		7	8	10	25	462	54
Majetín	22	23	22	16	83	1165	71
Mrsklesy	6	7	19	38	70	690	101
Náměšť na Hané	23	19	54	42	138	2037	68
Ošany u Prostějova	22	32	59	52	165	1764	94
Přáslavice	12	69	73	22	176	1426	123
Samotišky	80	12	22	12	126	1367	92
Senička	2	3	10	6	21	355	59
Skrbeň	20	8	11	4	43	1160	37
Slatinice	8	9	24	64	105	1589	66
Slatinky	9	21	17	8	55	570	96
Suchonice	2		4	1	7	180	39
Svéslavice	1		5	6	12	202	59
Štarnov	12	9	23	36	80	755	106
Tověř	40	19	8	18	85	603	141
Ústín	2	1	9	13	25	436	57
Velký Týnec	52	46	139	86	323	2887	112
Velký Újezd	27	58	36	17	138	1346	103

Tab. 4-4 Počty dokončených bytů v období 1997 až 2017 pro vybraných 32 obcí
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

Největší podíl dokončených bytů mezi roky 1997 až 2017 má obec Hlušovice, dále mají tuto hodnotu vysokou obce Bukovany, Bystrovany, Dolany, Mrsklesy, Přáslavice, Štarnov, Tověř, Velký Týnec a Velký Újezd.

Analýza vývoje zastavěných ploch a nádvoří bude z důvodu dostupnosti dat porovnávána mezi roky 1996 až 2017. Jedná se o celkovou rozlohu zastavěných ploch a nádvoří v katastru obcí uváděnou v ha. V rámci srovnání jednotlivých sídel mezi sebou je nárůst přepočítán na % z jejich počáteční výměry v roce 1996.

Obec	Plocha [ha]		
	1996	2017	Nárůst [%]
Bělkovice-Lašťany	27,84	29,95	8
Bukovany	5,54	6,02	9
Bystročice	12,02	12,97	8
Bystrovany	8,45	19,02	125
Dolany	34,13	37,43	10
Dolopazy	17,66	17,83	1
Dub nad Moravou	38,36	29,85	-22
Hlušovice	5,51	8,03	46
Hněvotín	18,63	24,5	32
Horka nad Moravou	26,96	29,52	9
Charváty	14,56	14,91	2
Křelov-Břuchotín	20,42	24,29	19
Liboš	11,85	12,46	5
Loučany	11,99	11,89	-1
Luběnice	6,84	7,39	8
Majetín	13,39	14,13	6
Mrsklesy	6,45	7,54	17
Náměšť na Hané	30,32	31,66	4
Olšany u Prostějova	22,86	25,73	13
Práslavice	15,99	17,07	7
Samotíšky	11,53	12,61	9
Senička	7,95	8,35	5
Skrbeň	16,2	16,04	-1
Slatinice	18,2	18,81	3
Slatinky	6,29	7,47	19
Suchonice	5,41	4,85	-10
Svésedlice	4,68	4,64	-1
Štarnov	14,64	15,52	6
Tověř	5,7	7,1	25
Ústín	6,81	7,1	4
Velký Týnec	37,23	44,5	20
Velký Újezd	17,47	19,12	9

Tab. 4-5 Nárůst zastavěné plochy v období 1996 až 2017 pro vybraných 32 obcí
[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

V rámci tohoto hodnocení byla jako hraniční použita hodnota minimálně 10 % nárůstu. Jednoznačně zde vyčnívá obec Bystrovany, kde došlo k více než zdvojnásobení rozlohy zastavěného území. Ve větší míře se rozrůstá také obec Hlušovice, a to o 46 % původní rozlohy a obec Hněvotín o 32 %. Nárůst zastavěné plochy nad 10 % pak splňují také obce Křelov-Břuchotín, Mrsklesy, Olšany u Prostějova, Slatinky, Tověř a Velký Týnec.

Největší podíl dokončených bytů mezi roky 1997 až 2017 má obec Hlušovice, dále mají tuto hodnotu vysokou obce Bukovany, Bystrovany, Dolany, Mrsklesy, Práslavice, Štarnov, Tověř, Velký Týnec a Velký Újezd.

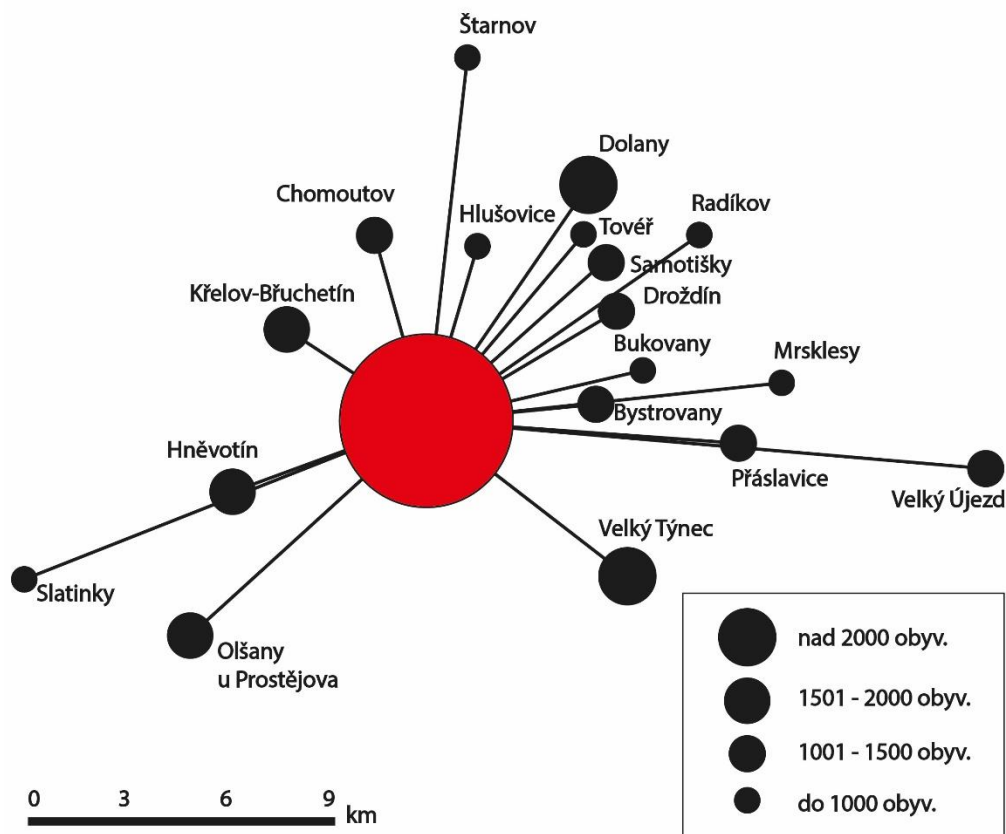
V rámci použitých ukazatelů, kterými byly celkový počet obyvatel, migrační saldo, rozloha zastavěných ploch a nádvoří a bytová výstavba bylo vybráno celkově 15 obcí, a to obce Bukovany, Bystrovany, Dolany, Hlušovice, Hněvotín, Křelov-Břuchotín, Mrsklesy, Olšany u Prostějova, Přáslavice, Samotišky, Slatinky, Štarnov, Tověř, Velký Týnec a Velký Újezd. Jedná se o obce s vyšší intenzitou suburbanizace oproti ostatním sídlům v rámci území FUA Olomouc.

4.7 Průzkum intenzivně suburbanizovaných sídel

Předmětem dalšího hodnocení a detailnějších analýz bude 15 zmiňovaných výrazně se rozrůstajících obcí regionu FUA Olomouc: Bukovany, Bystrovany, Dolany, Hlušovice, Hněvotín, Křelov-Břuchotín, Mrsklesy, Olšany u Prostějova, Přáslavice, Samotišky, Slatinky, Štarnov, Tověř, Velký Týnec a Velký Újezd.

Obce Bukovany, Bystrovany, Dolany, Hlušovice, Hněvotín, Křelov-Břuchotín, Mrsklesy, Přáslavice, Samotišky, Tověř, Velký Týnec a Velký Újezd patří do správního území ORP Olomouc. Jediný Velký Újezd, má statut městyse. Obce Olšany u Prostějova a Slatinky spadají do správního území ORP Prostějov a obec Štarnov do správního území ORP Šternberk.

Některé analýzy pak budou doplněny také o obce s vyšší mírou migrace v rámci administrativních hranic jádrového města. Jedná se o obce Droždín, Chomoutov a Radíkov. Bude se jednat o analýzy, u kterých jsou data pro tyto obce, a to zejména ta statická, dostupná. Tato sídla jsou totiž staticky těžko postihnutelná z důvodu, že pohyb obyvatel a jiné statické veličiny jsou dostupné pouze ze SLDB, které je prováděno jednou za deset let.

Obr. 4-5 Schéma vybraných suburbanizovaných sídel v rámci FUA Olomouc
[Zdroj: vlastní zpracování]

Velikostně jsou tyto obce s vyšší intenzitou suburbanizace spíše menšího charakteru. Do 1 000 obyvatel je z celkových patnácti sídel 7 obcí (Bukovany, Hlušovice, Mřsklesy, Slatinky, Štarnov, Tověř a Radíkov). V rozmezí mezi 1 001 až 1 500 obyvatel 7 obcí (Bystrovany, Přáslavice, Samotišky, Velký Újezd, Droždín a Chomoutov), v rozsahu 1 501 až 2 000 obyvatel 3 obce (Hněvotín, Křelov-Břuchotín a Olšany u Prostějova) a hodnotu nad 2 000 obyvatel splňují pouze obce Dolany a Velký Týnec. Pokud se soustředíme na polohu těchto sídel, většina se nachází ve směru na severovýchod od jádrového města.

Budou provedeny následující analýzy, které určí, do jaké míry jsou tyto obce v rámci suburbanizačních procesů zasaženy a jak jim dokáží čelit:

- analýza dojezdové vzdálenosti
- analýza obslužnosti veřejnou dopravou
- analýza technické vybavenosti
- analýza potřebné občanské vybavenosti
- analýza počtu obyvatel vyjížděných do zaměstnání a škol

Analýza dojezdové vzdálenosti

Pro analýzu byl využit portál mapy.cz, trasy byly brány vždy z centra obce do centra města Olomouce. Zaznamenány byly údaje o vzdálenosti v kilometrech a čase dojížděky v minutách. Nejedná se o trasy nejkratší vzdálenostně, ale o trasy nejrychlejší.

	km	min
Bukovany	9,4	13
Bystrovany	6,8	10
Dolany	10,6	16
Hlušovice	8,5	14
Hněvotín	8,9	12
Křelov-Břuchotín	5,5	9
Mrsklesy	13,4	17
Olšany u Prostějova	11,5	13
Přáslavice	11,1	14
Samotišky	10,4	15
Slatinky	16,5	21
Štarnov	13,4	17
Tověř	9,3	14
Velký Týnec	10,8	14
Velký Újezd	21,6	21
Droždín	9,8	14
Chomoutov	5,7	8
Radíkov	13,8	22

Tab. 4-6 Dojezdová vzdálenost z centra obce do centra Olomouce
[Zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování]

Většina obcí se nachází ve vzdálenosti do 15 km, kdy je dojezd do centra města do 20 min. Vzdálenější jsou pouze obce Slatinky a Velký Týnec (do 25 km) s dojezdovým časem 21 minut a obec Radíkov, ta spadá do administrativních hranic města Olomouce a je vzdálená necelých 14 km, dojezdový čas je však 22 minut, a to z důvodu zdlouhavého průjezdu ostatními obcemi. I přes větší vzdálenost však mají i tyto obce dobrou dopravní dostupnost.

Analýza obslužnosti veřejnou dopravou

Pro tuto analýzu byla využity data z portálu www.idos.cz, zkoumána byla ranní špička (od 5:00 do 8.00 hodin) ve směru do Olomouce a odpolední špička (od 14:00 do 16:00) v opačném směru. Závěry ze zpracovaného šetření jsou následovné. Dobrou veřejnou obslužnost s městem Olomouc, a to minimálně dva spoje za hodinu, mají veškeré obce s výjimkou obcí Hlušovice, Mrsklesy, Slatinky a Štarnov. Tyto zmiňované čtyři obce

mají minimálně jeden spoj v hodině a výjimkou obce Slatinky, zde se v některých hodinách žádný spoj ve směru na Olomouc nebo naopak nejede.

Analýza technické vybavenosti

Pro tuto analýzu byla využita data ČSÚ z roku 2016 o technické vybavenosti v obcích a územně analytické podklady ORP. Jedná se o informace o napojení bytů v obcích na kanalizaci, veřejný vodovod a o plynofikaci. Z šetření bylo zjištěno, že veškeré zkoumané obce mají kanalizaci s napojením na ČOV a jsou plynofikovány. Napojeny na vodovod jsou pak veškeré obce, s výjimkou Bukovan, Hlušovic a Štarnova.

Analýza potřebné občanské vybavenosti

Pro tuto analýzu byly definovány tyto základní služby: zdravotnické středisko (praktický lékař pro dospělé či mládež), základní a mateřská škola, obchod se základními potravinami a pošta.

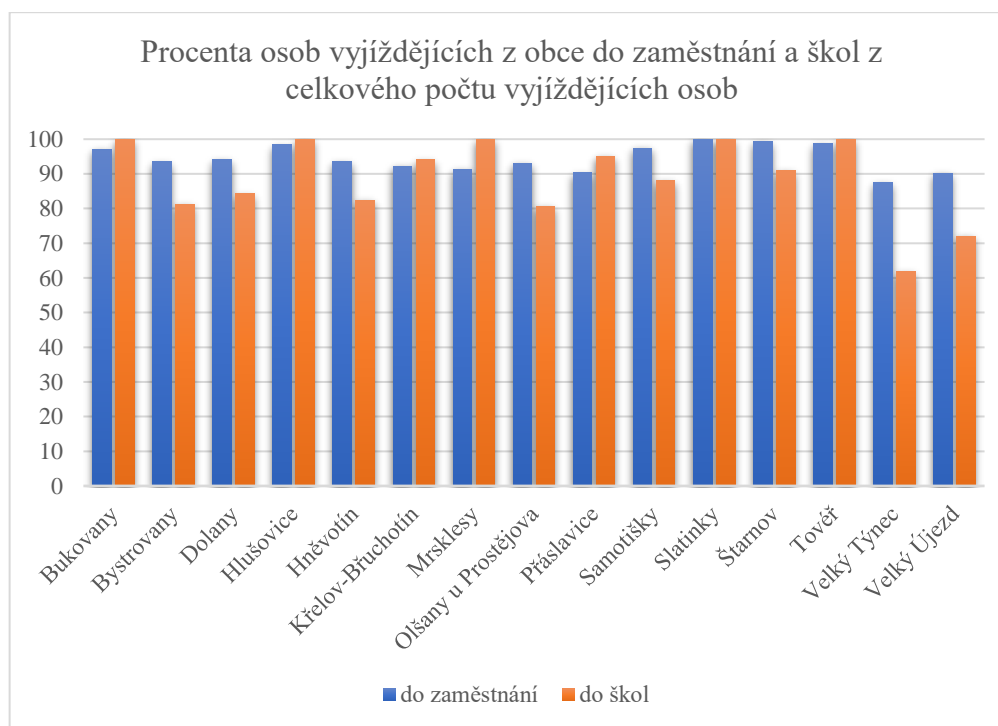
	zdravotnické středisko	ZŠ	MŠ	obchod s potravinami	pošta
Bukovany	NE	NE	ANO	ANO	NE
Bystrovany	NE	1. stupeň	ANO	ANO	NE
Dolany	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Hlušovice	NE	NE	ANO	ANO	NE
Hněvotín	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Křelov-Břuchotín	NE	1. stupeň	ANO	ANO	NE
Mrsklesy	NE	NE	ANO	ANO	NE
Ořany u Prostějova	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Přáslavice	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Samotičky	NE	1. stupeň	ANO	ANO	NE
Slatinky	NE	NE	ANO	ANO	NE
Štarnov	NE	1. stupeň	ANO	ANO	NE
Továř	NE	NE	ANO	ANO	NE
Velký Týnec	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Velký Újezd	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Droždín	NE	1. stupeň	ANO	ANO	NE
Chomoutov	NE	NE	ANO	ANO	NE
Radíkov	NE	NE	NE	ANO	NE

Tab. 4-7 Vybraná občanská vybavenost v obcích [Zdroj: vlastní zpracování]

V obci Velký Újezd nalezneme navíc Střední odborné učiliště služeb a v obci Chomoutov, která je součástí administrativních hranic města Olomouce, najdeme Střední školu podnikatelskou a stavební.

Analýza počtu obyvatel vyjížděných do zaměstnání a škol

Použita byla data ze SLDB z roku 2011. Jedná se o procento vyjíždějících obyvatel mimo obce do jejich zaměstnání a škol z celkového počtu vyjíždějících osob.

Tab. 4-8 Procenta osob vyjíždějících mimo obce do zaměstnání a škol z celkového počtu vyjíždějících dle SLDB 2011

[Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování]

Pokud se budeme soustředit na procento osob vyjíždějících mimo obec do zaměstnání, tak neklesá pod 85 %. Lze tedy předpokládat, že noví obyvatelé se do těchto obcí nestěhují za práci, hledají zde pouze klidné a čisté prostředí pro své bydlení. V rámci vyjížděky do škol jsou zde obce, které i přes příliv nového obyvatelstva nemají základní školu, a rodiče tak musí své děti posílat buď do škol v nejbližším okolí nebo do Olomouce. Sídla, kde je počet vyjíždějících do škol téměř 100 %, jsou obce Bukovany, Hlušovice, Mrsklesy, Slatinky a Tovět.

4.8 Míra suburbanizace vybraných obcí

Dle provedených statických průzkumů můžeme obce zasažené suburbanizací rozdělit do čtyř kategorií v rámci toho, co nabízejí svým občanům a do jaké míry ovlivňují své okolí. U suburbanizovaných obcí je nejdůležitější míra jejich zázemí a vybavenosti. Větší obce mají povětšinou lepší dopravní a technickou infrastrukturu a nabídku občanské vybavenosti. V případě menších obcí toto zázemí chybí, vzniklé suburbie tak

způsobují neustálé přepravní toky, které negativně ovlivňují jejich okolí. Čím menší totiž suburbanizovaná obec je, tím více je závislá na svém okolí.

I. kategorie

Do první kategorie lze zařadit obce, jež v rámci suburbanizace oproti ostatním sídlům nejméně ovlivňují své okolí a zároveň svým občanům nabízejí nejrozsáhlejší vybavenost. Jedná se o obce **Dolany, Hněvotín, Olšany u Prostějova, Přáslavice, Velký Týnec a Velký Újezd**.

Tyto obce mají velice dobrou dopravní dostupnost, a to zejména díky přímé návaznosti na dálnici či silnici I. třídy. Z hlediska veřejné dopravy mají výbornou obslužnost veškerá sídla s výjimkou obce Velký Újezd, kde je četnost spojů menší, avšak dostačující. Jedná se o větší obce, jež mají nad 1800 obyvatel, tomu také odpovídá potřebná občanská vybavenost. V obcích nalezneme MŠ a ZŠ, zdravotní středisko, poštu, potraviny a další služby. Z hlediska technické vybavenosti jsou obce plynofikovány, jsou připojeny na ČOV i vodovodní řad.

II. kategorie

Do další kategorie jsou zařazeny obce **Bystrovany, Křelov-Břuchotín, Samotišky** a obec v rámci administrativních hranic města Olomouce **Droždín**. Jedná se o obce o velikosti v rozmezí 1000 až 1800 obyvatel. Tyto obce vynikají velice dobrou dopravní dostupností (do 15 min) a zároveň také obslužností veřejnou dopravou. Oproti předchozím obcím však postrádají některou občanskou vybavenost, schází zde zdravotní středisko, pošta a ZŠ zde zajišťuje pouze 1. stupeň povinné školní docházky. V rámci technické vybavenosti jsou obce plynofikovány, mají vodovodní řad a jsou napojeny na ČOV.

III. kategorie

Do třetí kategorie lze zařadit obce **Bukovany, Tověř** a v rámci administrativních hranic města Olomouce obce **Chomoutov** a **Radíkov**. Jedná se o menší obce (do 1 100 obyvatel), které mají sice výbornou dopravní dostupnost (do 15 min), pouze u obce Radíkov je dojezdový čas o něco větší, postrádají však některou základní občanskou vybavenost. V těchto sídlech nalezneme v rámci zkoumané občanské vybavenosti pouze obchod se základními potravinami a v obcích Bukovany, Tověř a Chomoutov MŠ. Zároveň tyto obce ale úzce sousedí se sídly vyšší vybavenosti, s kterými jsou navíc dobře propojeny a obslouženy veřejnou dopravou. Z hlediska vybavenosti technické obec Bukovany postrádá veřejný vodovod, obyvatelé tak musí zásobování vodou řešit pomocí vlastních studní. Plynofikovány a napojeny na ČOV jsou všechny čtyři obce.

IV. kategorie

Zde můžeme zařadit obce **Mrsklesy**, **Slatinky** a **Štarnov**, tedy obce do 800 obyvatel. Jedná se o poměrně malé obce, které jsou zároveň ve větší vzdálenosti od města Olomouce a nemají s ním tak dobré spojení veřejnou dopravou. Z hlediska občanské vybavenosti zde najdeme pouze MŠ a obchod se základními potravinami, obec Štarnov je navíc vybavena 1. stupněm ZŠ. Obce však opět úzce sousedí se sídly vyšší vybavenosti, se kterými jsou dostatečně propojeny veřejnou dopravou. Obce jsou plynofikované a napojeny na ČOV, vodovodní řad chybí pouze v obci Štarnov.

Jedinou obcí, která zařazena mezi tyto kategorie nebude, je obec Hlušovice. Tato obec má stejně jako III. a IV. kategorie poměrně malou občanskou vybavenost (pouze MŠ a obchod se základními potravinami), má výbornou dopravní dostupnost do města Olomouce, avšak oproti sídlům III. kategorie nemá tak dobrou obslužnost veřejnou dopravou. Zároveň se jedná o obec, která oproti ostatním sídlům vykazuje extrémní hodnoty, a tedy i míru suburbanizace. Z původních 270 obyvatel v roce 1991 zde vzrostl počet v roce 2017 na 881 obyvatel, tedy se téměř trojnásobně navýšil. Dále tato obec v rámci zkoumaného území dosahuje nejvyšší hodnoty salda migrace, nejintenzivnější hodnoty bytové výstavby a druhého největšího nárůstu zastavěných ploch a nádvoří. V rámci této diplomové práce tak bude tato obec dále podrobněji prozkoumána a bude zde představena jako typický příklad satelitního městečka.

4.9 Analýza urbanistického a architektonického řešení nové zástavby ve vybraných obcích

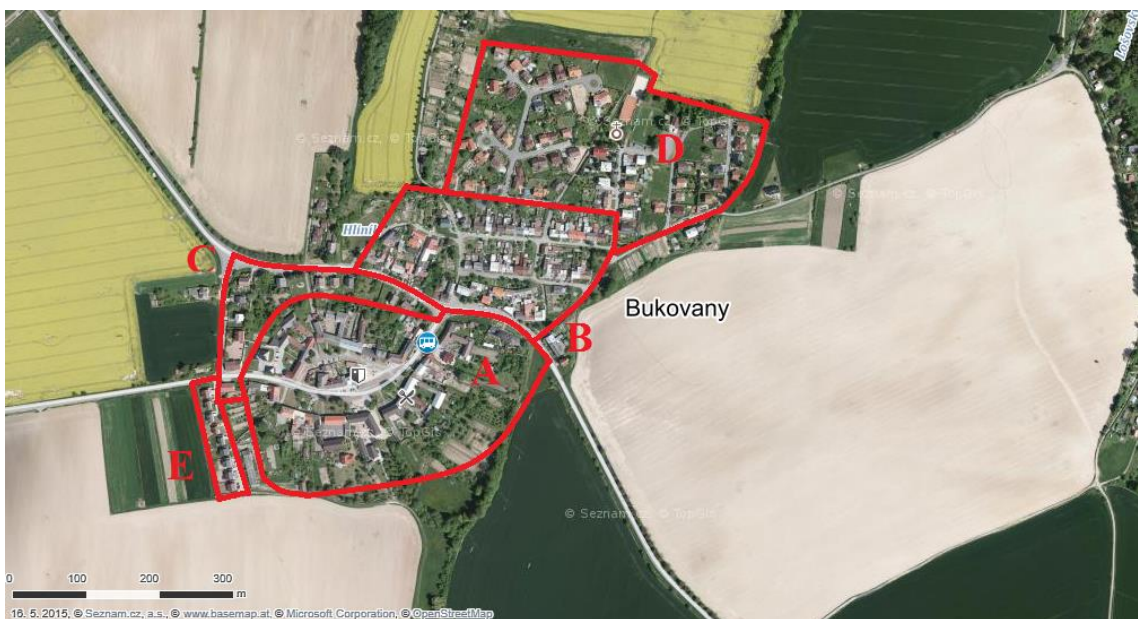
V rámci praktické části diplomové práce byly vybrány suburbanizovaná sídla, která budou hodnocena také z hlediska urbanistického a architektonického řešení nové zástavby. Popsány jsou zde obce, jež svou strukturou nových uličních sítí nerespektují původní osídlení, obce, kde nalezneme developerské projekty, kdy v prostoru vyrůstají podobné nebo zcela identické stavby, které však do venkovského prostoru nepatří, a naopak do něj přinášejí městský charakter zástavby. A v neposlední řadě budou vybrány i ty obce, jež se svou zástavbou znatelně rozpínají do okolní krajiny a utváří v ní řídké zastavěný prostor s mozaikovitou strukturou uliční sítě, jež je typická pro tzv. urban sprawl.

4.9.1 Nepříznivě zvolená struktura uliční sítě

První nepříznivě zvolenou strukturu nové zástavby můžeme vidět na příkladu obce **Bukovany**. Prostorové uspořádání původního historického jádra je zobrazeno na ortofotosnímku níže z roku 1954 a na obr. 4-6 jako plocha A.

Obr. 4-6 Historická ortofotomapa obce Bukovany z roku 1954
[Zdroj: <https://kontaminace.cenia.cz>]

Obr. 4-7 Letecký snímek obce Bukovany z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]

Historické jádro je uspořádáno formou okrouhlé zástavby s typickou řadovou hanáckou zástavbou zemědělských usedlostí. Ty jsou stavěny podélně, okapem k silnici

s neoplocenou předzahrádkou. Uprostřed kruhové zástavby najdeme veřejný prostor, který je z části zastavěn souborem budov obecního úřadu a další občanské vybavenosti.

Z historického jádra pokračuje zástavba na severozápad (plocha B), ta je tvořena pravoúhlými ulicemi s řadovou zástavbou jak větších statků, tak menších domků. Objekty jsou stavěny opět okapem do ulice s neoplocenou předzahrádkou. Plocha C znázorňuje individuální zástavbu volně stojících rodinných domů, které jsou realizované na zahradách původní historické zástavby.

Další výstavba, která však již nerespektuje původní měřítko zástavby ani prostorové členění, je označena jako plocha D. Je zde vytvořena soustava převážně slepých ulic, v některých případech zakončených točnami. Tato plocha je zároveň extrémně řídko zastavěna, a to převážně volně stojícími jednopodlažními domy s využitým podkrovím, které jsou stavěny okapem k uličnímu prostoru s oplocenou předzahrádkou. Uliční prostor je zde řešen zpevněnou komunikací bez chodníků, mezi komunikací a oplocením je ponechán úzký pruh, který je buď ozeleněn, nebo vysypán ozdobným kamenivem.

Městský charakter zástavby do sídla vnáší zástavba na jihozápadním okraji obce, která úzce sousedí s historickým jádrem (plocha E). Jedná se o řadu volně stojících typových dvoupodlažních domků s garážemi.

Obr. 4-8 Pohled na obec Bukovany [Zdroj: <https://www.bukovany.cz>]

Na leteckém snímku výše můžeme pozorovat nesoulad zastavěnosti původní historické zástavby, kterou vidíme na levé straně fotografie, oproti novodobé výstavbě po pravé straně. Nová výstavba je vůči té původní velice řídko zastavěna, nerespektuje původní orientaci ulic a chybí v ní vyšší zeleň.

Dalším sídlem je obec spadající administrativně pod Olomouc, a to **Radíkov**. Původně se jedná o typ rozptýleného osídlení. Na obrázku níže můžeme vidět stav zastavěnosti vesnice v roce 1954.

*Obr. 4-9 Historická ortofotomapa obce Radíkov z roku 1954
[Zdroj: <https://kontaminace.cenia.cz>]*

*Obr. 4-10 Letecký snímek obce Radíkov z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Po roce 1954 se obec dále rozvíjela především zahušťováním zástavby v prolukách mezi původními usedlostmi. Jedná se o volně stojící domy nebo dvojdomy s maximálně dvěma podlažními a využitým podkrovím, které mají odlišně ztvárněná průčelí i tvary střech. Do nezastavěného území se rozvíjí především dvě chatářské kolonie, které vznikají na severovýchodním okraji obce (plocha A a B).

Novodobá výstavba, jež nepříznivě ovlivňuje uliční strukturu sítě, je označena jako plocha C a nachází se na severovýchodním okraji obce, kde těsně sousedí s výše popisovanou chatařskou kolonií. Je utvořena dvěma zatočenými slepými ulicemi zakončenými točnami. Tato plocha je velice řídko zastavěna volně stojícími domy s maximálně dvěma podlažími. Jednotlivé objekty mají opět odlišně ztvárněné průčelí i tvar střechy, nalezneme zde domy buď s pultovou, nebo sedlovou střechou. Uliční prostor je řešen jako zpevněná komunikace, na jedné straně lemována dlážděným chodníkem. Chybí zde společný veřejný prostor i zeleň.

4.9.2 Urban sprawl – typická mozaikovitá struktura

V obci **Dolany** najdeme typický příklad pravidelné mozaikovitě zástavby rozlévající se do okolní krajiny. Na snímku níže můžeme vidět rozsah zástavby v roce 1954, který je dále na obr. 4-11 označen jako plocha A a B. Jednalo se o dvě stavebně oddělené osady, které se postupným vývojem propojily v jedno kompaktní zastavěné území.

Obr. 4-11 Historická ortofotomapa obce Dolany z roku 1954
[Zdroj: <https://kontaminace.cenia.cz>]

Obr. 4-12 Letecký snímek obce Dolany z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]

Obec se postupně dále v poměrně veliké míře rozvíjela. Plochy novodobé výstavby, jež vznikaly především v důsledku zkoumané suburbanizace, jsou označeny jako plochy C a D. Jedná se o řídkou zástavbu volně stojících rodinných domů o maximálně jednom podlaží s využitým podkrovím. Objekty nepřiléhají k uličnímu prostoru, ale jsou od něj odděleny oplocenou předzahrádkou.

Další obcí, kde nalezneme typicky mozaikovitou strukturu nové zástavby, je obec **Bystrovany**. Původní historické jádro tohoto sídla je zaznačeno níže jako plocha A. Jedná se o typickou hanáckou návěsní ulicovku, která je tvořena řadovou zástavbou zemědělských usedlostí stavěných okapem k silnici, s malou neoplocenou předzahrádkou. Návsi dominuje kostel sv. Bartoloměje, který je umístěn v jejím středu.

*Obr. 4-13 Letecký snímek obce Bystrovany z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Plochy novodobé výstavby jsou označeny písmeny B a C. Opět se jedná o řídko zastavěný prostor volně stojících rodinných domů o maximálně jednom podlaží s využitým podkrovím, které jsou od uličního prostoru odděleny předzahrádkou s oplocením. Jednotlivé objekty mají odlišné formy průčelí i tvaru střechy, a to sedlové nebo valbové.

Obec, ve které dochází k zastavování dříve zemědělských ploch řídkou zástavbou, je také obec **Hněvotín**. Historické jádro této obce je tvořeno typem okrouhlé návěsí vsi s řadovou hanáckou zástavbou zemědělských usedlostí (plocha A). Ty jsou situovány okapem do uličního prostoru a mají neoplocenou předzahrádku. Vevnitř této okrouhlé zástavby je utvořen další zastavěný prostor (návěs), kde nalezneme kostel sv. Leonarda, budovu MŠ, hasičárnu a několik rodinných domů.

*Obr. 4-14 Letecký snímek obce Hněvotín z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Rozsáhlou novodobou zástavbu nalezneme hned ve dvou lokalitách, a to v bezprostřední blízkosti historického jádra města (plocha C) a směrem na jihozápad (plocha B). Zástavba je zde řešena pomocí individuální výstavby rodinných domů s maximálně jedním podlažím s využitým podkrovím. Objekty mají sedlové či valbové střechy, u sedlových střech není dodržována jednotná orientace štítu. Domy nepřiléhají k uliční čáře, ale jsou od ní odděleny oplocenou předzahrádkou. Uliční prostor je doplněn o chodníky a parkovací zálivy, je zde však absence jakékoliv veřejné zeleně.

Dalším sídlem, na jehož území dochází k zastavování zelených ploch řídkou zástavbou rodinných domů je obec **Křelov-Břuchotín**. Zde dochází k procesům suburbanizace v obou částech obce, a to jak v části Křelov tak v části Břuchotín.

Obr. 4-15 Letecký snímek obce Křelov-Břuchotín z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]

Historická jádra obou sídel jsou označena písmeny A a B. V případě části Křelov se jedná o půdorysný typ návěsí vsi, kdy je dominantním prvkem návěsí historická budova školy umístěná v jejím středu. U části Břuchotín se jedná o půdorys ulicového typu. V obou případech se jedná o řadovou zástavbu zemědělských usedlostí stavěných okapem k silnici s neoplocenou předzahrádkou.

Plochy novodobé výstavby jsou označeny písmeny C, D a E. Jedná se o řídké zastavěné prostory volně stojících rodinných domů o maximálně jednom podlaží s využitým podkrovím. Domy jsou od uličního prostoru odděleny předzahrádkou s oplocením. Jednotlivé objekty mají odlišné ztvárnění průčelí i tvaru střech, sedlové nebo valbové.

V jihovýchodní části Křelova najdeme také plochy zastavěné developerskými projekty typových rodinných domků. V případě plochy F se jedná o pět volně stojících jednopodlažních domků s využitým podkrovím a zastřešeným stáním pro automobil. V ploše G pak o šest typových dvojdomků, opět jednopodlažních, s využitým podkrovím a zastřešeným stáním.

Ke vzniku typické mozaikovitě struktury zástavby, která se rozlévá do dříve nezastavěného území, dochází také v obci **Mrsklesy**.

*Obr. 4-16 Letecký snímek obce Mrsklesy z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Původní historické jádro tohoto osídlení má ulicový typ půdorysu s řadovou zástavbou zemědělských usedlostí stavěných okapem k silnici, s neoplocenou předzahrádkou (plocha A).

Výstavbu vznikající v rámci suburbanizačních procesů nalezneme severním směrem od původní zástavby (plocha B). Objekty jsou zde stavěny formou volně stojících rodinných domů s maximálně jedním podlažím s využitým podkrovím. Domy mají odlišně ztvárněné tvary střech, a to sedlové nebo valbové. Od ulice jsou odděleny oplocenou předzahrádkou. Uliční prostor je řešen jako zpevněná komunikace s chodníky po jedné straně a s parkovacími zálivky.

Další území rozpínající se na zelené louce se nachází na okraji obce **Droždín**, která je součástí administrativních hranic města.

Obr. 4-17 Letecký snímek obce Droždín z roku 2015 [Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]

Historické jádro obce má půdorys návěsní vesnice s řadovou zástavbou zemědělských usedlostí stavěných okapem k silnici (plocha A). Postupně se obec ve větší míře rozrůstala, a to převážně do třech směrů – severovýchodně, kde vznikla také obrovská zahrádkářská kolonie, severozápadně a jižně směrem k obci Bukovany, kde nalezneme také zkoumanou řídkou suburbánní výstavbu (plocha B). Jedná se o zástavbu volně stojících, maximálně dvoupodlažních, rodinných domů s využitým podkrovím. Jednotlivé objekty jsou naprosto odlišně architektonicky řešeny, nalezneme zde jak menší domky s valbovou či sedlovou střechou, tak moderní domy se střechou plochou. Objekty jsou opět od ulice odděleny předzahrádkou s oplocením. Uliční prostor je řešen jako zpevněná komunikace, která je po jedné straně doplněna o chodníky. Dopravní obslužnost je zde řešena pomocí jednosměrných komunikací.

Obr. 4-18 Pohled na řídkou zástavbu na okraji obce Droždín [Zdroj: vlastní zpracování]

4.9.3 Novodobá uniformita a prvky městské zástavby

V rámci novodobé výstavby najdeme v obcích také soubory podobných nebo zcela identických staveb, které vznikají v rámci developerských projektů. Tyto stavby však ve venkovském prostoru působí nepatřičně a přináší do něj charakteristické znaky předměstí.

Tento druh zástavby nalezneme například v obci Přešlavice, kde na západním okraji obce vznikl soubor čtrnácti jednopodlažních řadových domků s využitým podkrovím.

*Obr. 4-19 Typová zástavba RD v obci Přešlavice
[Zdroj: <http://brealty.cz/2012/01/prodej-novostavby-rd-v-praslavicich/>]*

Další příklad tohoto druhu zástavby nalezneme na okraji obce Bukovany, zde je postaveno devět typových volně stojících domů o jednom podlaží s využitým podkrovím.

Obr. 4-20 Typová zástavba RD v obci Bukovany [Zdroj: vlastní zpracování]

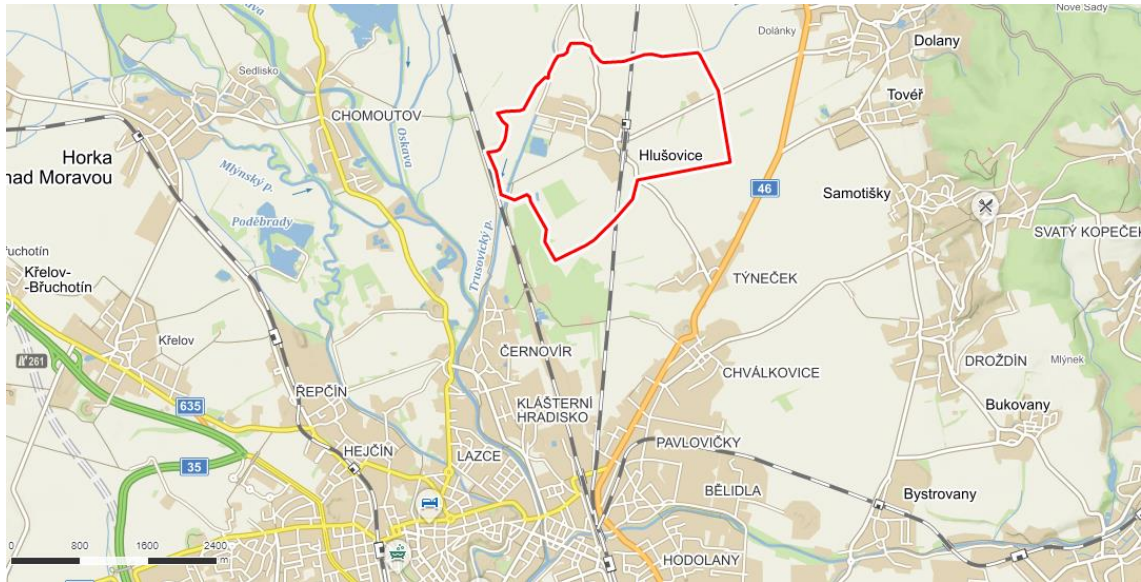

Obr. 4-21 Typová zástavba RD v obci Bukovany II [Zdroj: vlastní zpracování]

Kromě zmiňovaných dvou obcí tento druh zástavby nalezneme také například v Hlušovicích, Křelově či Dolanech.

4.10 Obec Hlušovice jako příklad typického satelitního městečka

Obec Hlušovice leží v hanácké rovině zhruba 5 km od krajského města Olomouce. Průměrná nadmořská výška je zde 218 m n. m. a výměra území činí 412 ha. V obci nalezneme filiální kostel sv. Petra a Pavla. První písemná zmínka pochází z roku 1271 kdy obec patřila pod klášter Hradisko.⁸⁷

Obr. 4-22 Vnější vztahy obce Hlušovice [Zdroj: www.mapy.cz]

4.10.1 Průzkum obce dle dostupných statických dat

Demografická analýza

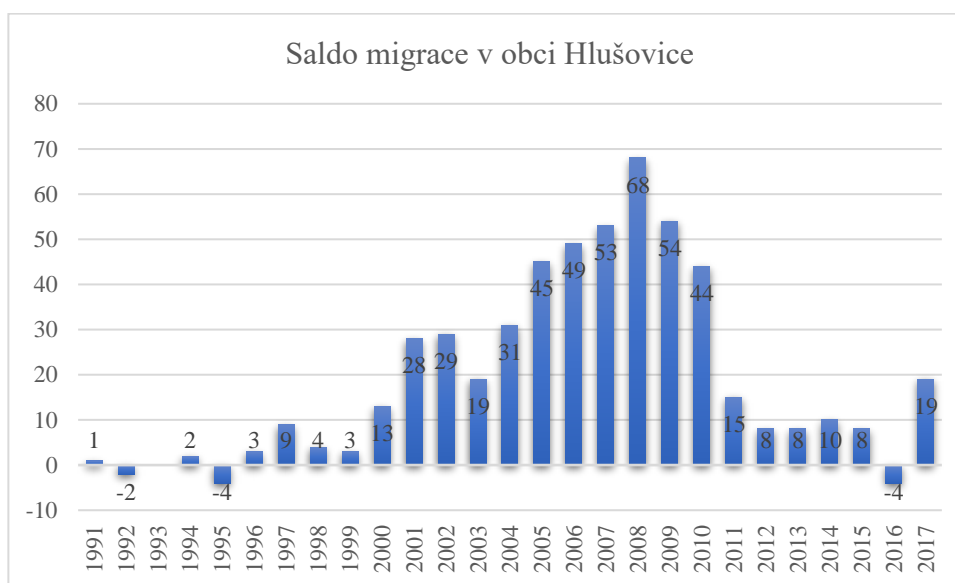
Pro obec Hlušovice byla provedena podrobná demografická analýza z hlediska vývoje celkového počtu obyvatel, migračního salda a věkové struktury obyvatelstva. Použita byla dostupná data z ČSÚ z období let 1991 až 2017. Pomocí této analýzy tak můžeme sledovat a potvrdit změny v rámci sociálního prostředí, které jsou typické pro proces suburbanizace.

⁸⁷ *Obec Hlušovice* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://hlušovice.eu>

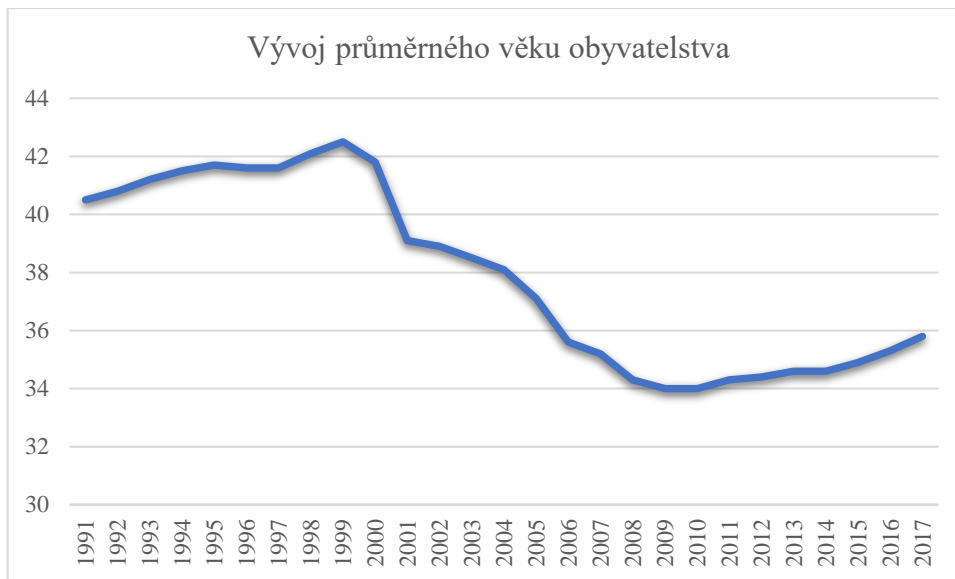
Graf 4-4 Vývoj počtu obyvatel v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017
 [Zdroj: <https://www.czso.cz>; vlastní zpracování]

V obci Hlušovice došlo mezi lety 1991 až 2017 k nárůstu počtu obyvatel o více než 200 %. Z původních 270 obyvatel v roce 1991 vzrostl počet na 881 obyvatel. Jako počátek suburbanizačního procesu dle tabulky můžeme určit rozmezí roku 1999 až 2001.

Graf 4-5 Vývoj migračního salda v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017
 [Zdroj: <https://www.czso.cz>; vlastní zpracování]

Větší kladné migrační saldo obec začíná vykazovat od roku 2000. Nejvýraznější přírůstek zaznamenává v letech 2005 až 2010, kdy se do obce každoročně přistěhovalo přes 40 nových obyvatel, v roce 2008 se jednalo dokonce o 68 nově přistěhovalých rezidentů. Obec od roku 2000 až do současnosti, s výjimkou roku 2016 vykazuje kladné migrační přírůstky, a to minimálně 8 nově přistěhovalých osob ročně.

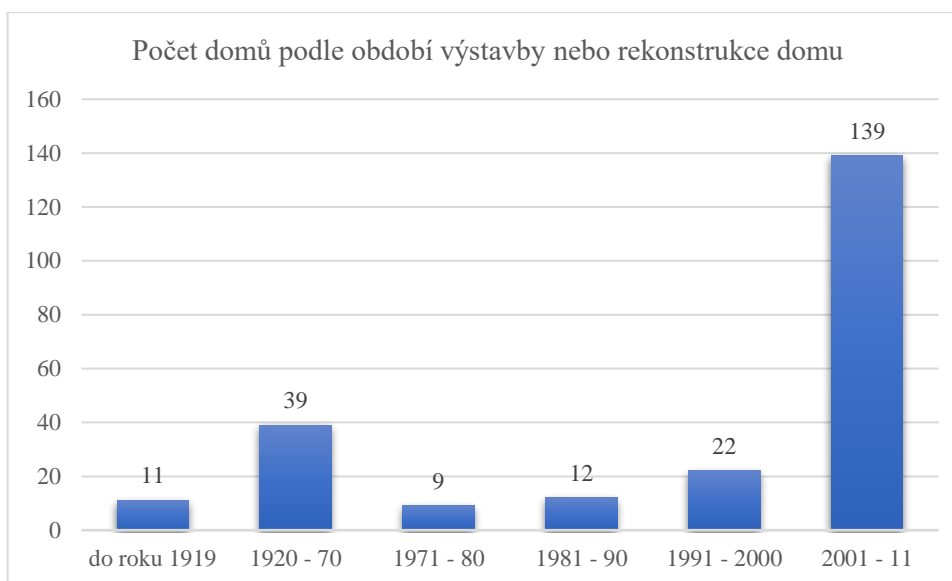

*Graf 4-6 Vývoj průměrného věku obyvatelstva v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017
[Zdroj: <https://www.czso.cz>; vlastní zpracování]*

Průměrný věk obyvatelstva v obci Hlušovice roste do roku 2000, poté se s nově přicházejícím obyvatelstvem postupně snižuje z průměrného věku 42,5 let v roce 1999 na věk 34 let v roce 2010, poté věk postupně stoupá. Dle posledního sčítání, které proběhlo v roce 2017, je průměrný věk v obci 35,8 let.

Pokud vývoj průměrného věku obyvatelstva porovnáme s předešlým šetřením vývoje počtu obyvatelstva a migrace, můžeme sledovat korelaci mezi těmito údaji a potvrdit tak jeden ze suburbanizačních projevů. Jedná se o stěhování se do nových suburbií, převážně mladých rodin, které tak snižují průměrný věk obyvatelstva v obci. K poklesu věku obyvatelstva dochází v letech 2000 až 2010, což jsou roky, ve kterých dochází k nejintenzivnější míře stěhování se do tohoto sídla.

Domovní fond v obci

Graf 4-7 Počet domů podle období výstavby nebo rekonstrukce ze SLDB v roce 2011
[Zdroj: <https://www.czso.cz>; vlastní zpracování]

Podle SLDB v roce 2011 můžeme porovnat intenzitu výstavby v obci. Tato data potvrzují demografické údaje, více než 50 % domovního fondu v obci bylo vystavěno v letech 2001 až 2011, konkrétně se jedná o 139 nových objektů.

Dle dohledaných údajů ze SLDB se roku 2011 v obci nachází celkově 240 domů, z toho 239 domů rodinných a jeden objekt je zde klasifikován jako ostatní budovy. V obci se nenachází žádný bytový dům. Podle právního důvodu užívání a počtu obytných místností je zde celkem 255 obydlených bytů.

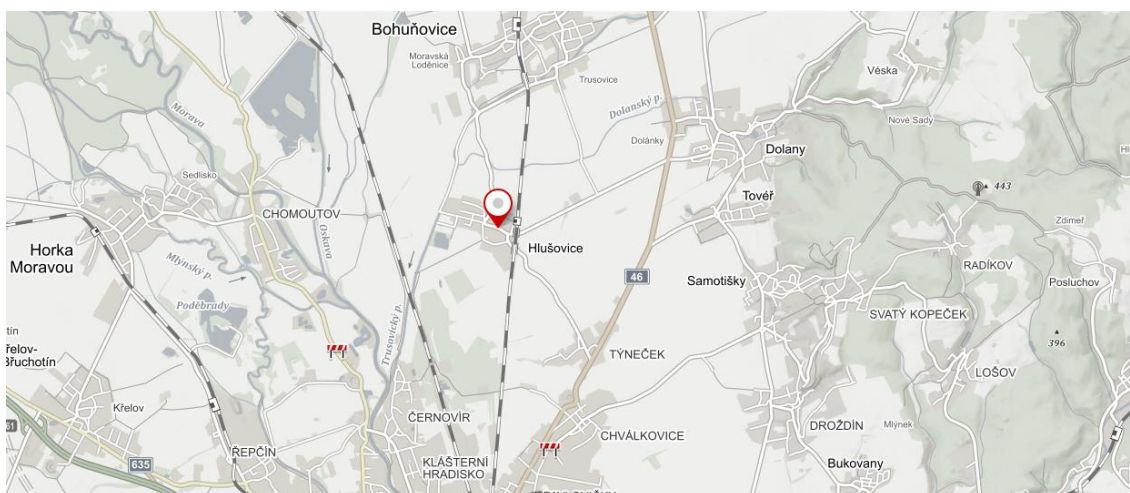
Analýza počtu vyjíždějících osob do zaměstnání a škol

Vyjíždějící celkem do:	zaměstnání	žáci, studenti
	241	111
v rámci obce	4	-
denně mimo obec	223	104

Tab. 4-9 Vyjíždějící do zaměstnání a škol ze SLDB z roku 2011
[Zdroj: <https://www.czso.cz>]

V obci Hlušovice se nenachází žádný větší zaměstnavatel a nenalezneme zde ani základní školu. SLDB z roku 2011 tedy potvrzuje, že obec pro aktivní obyvatele slouží spíše jako „noclehárna“ a musí za zaměstnáním i školou v pracovní dny denně dojíždět.

4.10.2 Analýza dopravní infrastruktury

Obr. 4-23 Dopravní mapa obce Hlušovice [Zdroj: mapy.cz]

Silniční doprava: Obec je na komunikační síť napojena dvěma silnicemi třetí třídy. Jedná se o silnici vedoucí od severu od obce Bohuňovice, která se dále na okraji obce rozvětjuje a pokračuje severovýchodně kde se napojuje na komunikaci I. třídy I/46, která spojuje města Šternberk a Olomouc, a jihovýchodně, kde prochází obcí Týneček a navazuje na I/46 těsně před Olomoucí. I/46 zajišťuje obci kromě dobrého dopravního spojení na Olomouc také napojení na dálnici D1 a směrem na Polsko.

Nejzásadnějším dopravním problémem obce jsou dva železniční podjezdy směrem na Olomouc, jejichž nevyhovující stav odkloňuje nákladní dopravu směrem na Bohuňovice, kde zvyšuje dopravní zatížení středu obce. Tento problém by měl být řešen plánovanou rekonstrukcí jihovýchodního podjezdu.⁸⁸

Cíl	Dojezdová vzdálenost [km]	Dojezdový čas [min]
Olomouc	8,5	14
Bohuňovice	3,8	6

Tab. 4-10 Dojezdové vzdálenosti a časy z obce Hlušovice [Zdroj: mapy.cz, vlastní zpracování]

Autobusová doprava: V obci není zajištěna veřejná autobusová doprava.

Železniční doprava: Okrajem obce prochází jednokolejná trať č. 290 Olomouc – Šumperk. Osobní vlak zde zastavuje v ranní špičce cca každé půl hodiny, po zbytek dne pak zhruba co hodinu. Cesta na hlavní nádraží do Olomouce trvá 7 minut. Dostatečná dostupnost na tuto zastávku (10 min) je zajištěna pro centrum a východní část obce,

⁸⁸ Územní plán obce Hlušovice Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

v případě západní části docházkový čas přesahuje 15 min., dostupnost je tedy nedostačující.^{89 90}

Cyklistická a pěší doprava: V obci nalezneme velký podíl cyklotras. Podél Trusovického potoka vede cyklostezka č. 6029 Olomouc – Dětrichov nad Bystřicí po které lze pohodlně dojet až do konečné zastávky MHD Olomouc (Černovír, autobusy č. 15 a 22). Tato trasa je dle portálu mapy.cz dlouhá 3,6 km a na kole ji trvá zdolat zhruba 12 minut. Katastrem dále prochází také cyklostezka č. 6030 Hlušovice – Dolany – Mariánské údolí, ta je však částečně vedena po silnici III. třídy.⁹¹

4.10.3 Analýza technické vybavenosti

Zásobování plynem je v obci zajištěno napojením na regulační stanice VTL/STL v obci Bohuňovice. V rámci plánovaného rozvoje obce však tato síť není dostačující. Pro zabezpečení odběru je tak v územním plánu obce počítáno s vybudováním nového STL plynovodu a odpojením toho stávajícího.

Zásobování vodou z veřejného vodovodu v obci není zajištěno, obyvatelé tak odebírají pitnou i užitkovou vodu se svých vlastních studní. Dle rozhovoru s panem starostou Jaromírem Malým je projekt vodovodu již rozběhnut. Na vodovod byla získána dotace z EU, byl zpracován projekt a byla vysoutěžena realizační firma. Předpokládané ukončení realizace je v červnu roku 2020.

Odkanalizování obce je řešeno ČOV v Bohuňovicích a je prozatím dostačující, v případě pokračující výstavby je vymezena územní rezerva pro stavbu vlastní ČOV.

4.10.4 Analýza občanské vybavenosti

V obci funguje dvoutřídní mateřská škola pro 41 dětí ve věku od 2 do 6 let. Do základní školy dojíždějí žáci do Bohuňovic nebo Olomouce. Dále zde nalezneme Společenský dům, který je využíván pro místní společenské a kulturní události nebo je pronajímán pro soukromé účely. Občanům je k dispozici také obecní knihovna. Sportovní vyžití v obci je zajištěno areálem s fotbalovým a volejbalovým hřištěm a tenisovým kurtem, pro menší děti je zde vystavěno dětské hřiště.

Občanská vybavenost je zde zajištěna také formou soukromých podnikatelů, a to prodejnou COOP, reštaurací a cukrárnou kde si občané mohou zahrát také bowling.

⁸⁹ *Jízdní řády* [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://idos.cz>

⁹⁰ *Mapy* [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://mapy.cz>

⁹¹ Územní plán obce Hlušovice Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

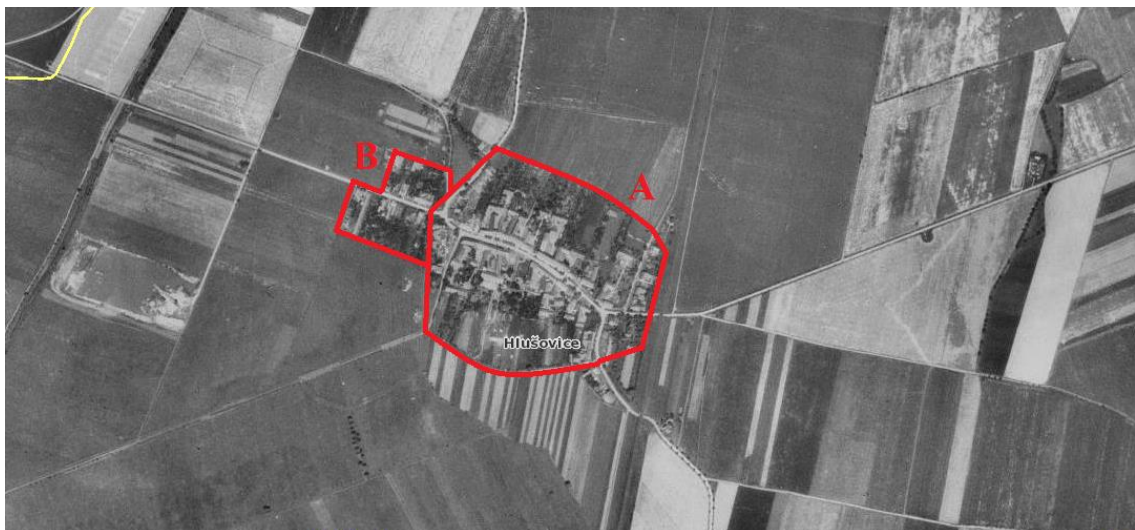
4.10.5 Sociální prostředí v obci

V obci funguje poměrně velké množství spolků, které pořádají různé společenské akce ať už jsou to plesy, akce pro děti nebo sportovní turnaje. Nalezneme zde spolek žen, seniorů, přátel MŠ Hlušovice, rybáře, skauty, stolní tenisty nebo Hlušovické farníky. Chybí zde však například spolek hasičů nebo fotbalistů které jsou pro venkovské obce nejnepříjemnější.

4.10.6 Analýza struktury sídla

Obr. 4-24 Katastrální mapa obce Hlušovice [Zdroj: www.nahlizenidokn.cuzk.cz]

Obr. 4-25 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 1954
[Zdroj: www.kontaminace.cenia.cz; vlastní zpracování]

Obec je tvořena historickým jádrem hanácké návesní silnicovky (ulicovky) tvořené řadovou zástavbou zemědělských usedlostí, jež jsou stavěny podélně, okapem k silnici a utváří tak jednotnou stěnu uličního prostoru v čele s kostelem. Vymezení tohoto jádra je zaznačeno na obrázku výše jako plocha A. Tyto objekty měly z pravidla v průčelí obytný dům a po straně vjezd branou na dvůr, kde se nacházel menší objekt výměnku. K obytné budově se dále připojovalo hospodářské křídlo a dvůr byl uzavřen zídkou s bránou do zahrady, na která stávala stodola. V historickém jádru obce nalezneme charakteristické řadové domy hanáckého statku s rezným zdívem, obloukovými nadokenními záklenky, římsou a s portály zdobených vrat, jež jsou typické pro 2. pol. 19. století, které můžeme vidět na fotografii níže.⁹²

Na snímku z roku 1954 lze vidět také patrný rozvoj sídla směrem na severozápad (plocha B), který je tvořen protažením hlavní osy (silnice). Objekty jsou zde umístěny buď jako dvojdomky nebo izolované domy, které okapem přiléhají k uliční čáře a utváří tak opět stěnu uličního prostoru.

Obr. 4-26 Historické jádro obce Hlušovice [Zdroj: vlastní zpracování]

⁹² KNOPP, Alfréd. *Vesnice: Stavby a krajina mají svůj řád*. Brno: Ústav územního rozvoje, 1994. Vesnice. ISBN 80-85124-96-3.

*Obr. 4-27 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2003
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Dle snímku z roku 2003 tato výstavba dále pokračuje, nevzniká však jen podél hlavní osy, ale je zde vytvořena další paralelní ulice (plocha C). Jedná se opět buď o dvojdomky nebo volně stojící domy, které již nepřiléhají k uliční čáře, ale jsou od ní odděleny předzahrádkou, která je často oplocena. Objekty jsou realizovány buď jako jednopodlažní domy s využitím podkrovím nebo jako bungalovy. V obci je vystavěn také průmyslový areál (plocha D). Dále vzniká zastavěné území na jihovýchodě (plocha E), jeho prostorové členění však nenavazuje na původní strukturu sídla a je zde vytvořena okrouhlá zástavba, která do území nezapadá. Jedná se jak o volně stojící domy tak o souvislou řadovou nízkopodlažní zástavbu s předzahrádkami, na úzkých parcelách, která je situována okapem do uličního prostoru, viz. fotografie níže.

*Obr. 4-28 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha E
[Zdroj: www.ziveobce.cz]*

Obr. 4-29 Příklad výstavby v okrouhlém suburbii označeném jako plocha E [Zdroj: vlastní zpracování]

*Obr. 4-30 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2015
[Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]*

Dle snímku z roku 2015 se rozrůstá zástavba severozápadní, kdy vzniká další souběžná ulice směrem na jih od hlavní osy (plocha F). Zde se jedná o typovou výstavbu nízkopodlažních domků s využitým podkrovím umístěné buď jako samostatně stojící dům, nebo řadový dům. Tento druh uniformní zástavby do prostoru vnáší městský charakter. Vzhled zástavby na obrázku níže.

Již popisovaná okrouhlá zástavba je podobně opakována také na opačné straně obce (plocha G). Z hlediska uspořádání zde najdeme hned tři typy zástavby - a to izolované domy, dvojdomky i kompaktní řadovou zástavbou s malými předzahrádkami. Objekty

mají odlišně ztvárněná průčelí a tvary střech, najdeme zde jak domy se sedlovou střechou i moderní domy se střechou plochou. Vzhled zástavby na obrázku níže.

Nové objekty jsou vystavěny i bez návaznosti na zastavěné území obce (plocha H). Jedná se o volně stojící objekty bez jednotného stylu, domy jsou zde umístěny nepravidelně vůči sousedním objektům, nerespektují jednotný tvar střechy ani výškové osazení.

*Obr. 4-31 Fotografie nové typizované zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha F
[Zdroj: www.hlusovice.eu]*

*Obr. 4-32 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha G
[Zdroj: www.hlusovice.eu]*

Obr. 4-33 Příklad zástavby okrouhlého suburbia označeného jako plocha G [Zdroj: vlastní zpracování]

Obr. 4-34 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha H [Zdroj: www.hlusovice.eu]

Obr. 4-35 Příklad odlišně ztvárněné zástavby označené jako plocha H [Zdroj: vlastní zpracování]

Mezi leteckými snímky z roku 2015 a 2017 již není viditelný žádný větší rozdíl. Z důvodu aby analýza vývoje struktury sídla byla co nejaktuálnější byl proveden terénní průzkum obce, který se uskutečnil na začátku ledna 2019. Při něm byl zjištěn pokračující rozvoj již zmiňované plochy H a další vývoj mimo zastavěné území obce. Jedná se o lokalitu zobrazenou na ortofotosnímku níže (plocha I). Jedná se o výstavbu soukromého investora, který zde staví projekt bytového komplexu pro seniory. Vzniká zde zástavba řadového domu a hlavní budovy s celkem 40 bytovými jednotkami. Tato výstavba je uskutečňována na jedné z rozvojových lokalit dle ÚP obce, konkrétně se jedná o část lokality Prostřední louky.

Obr. 4-36 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2015 s vyznačením plochy nové zástavby dle terénního průzkumu v lednu 2019 [Zdroj: www.mapy.cz; vlastní zpracování]

Obr. 4-37 Stav výstavby bytového komplexu pro seniory v lednu 2019 [Zdroj: vlastní zpracování]

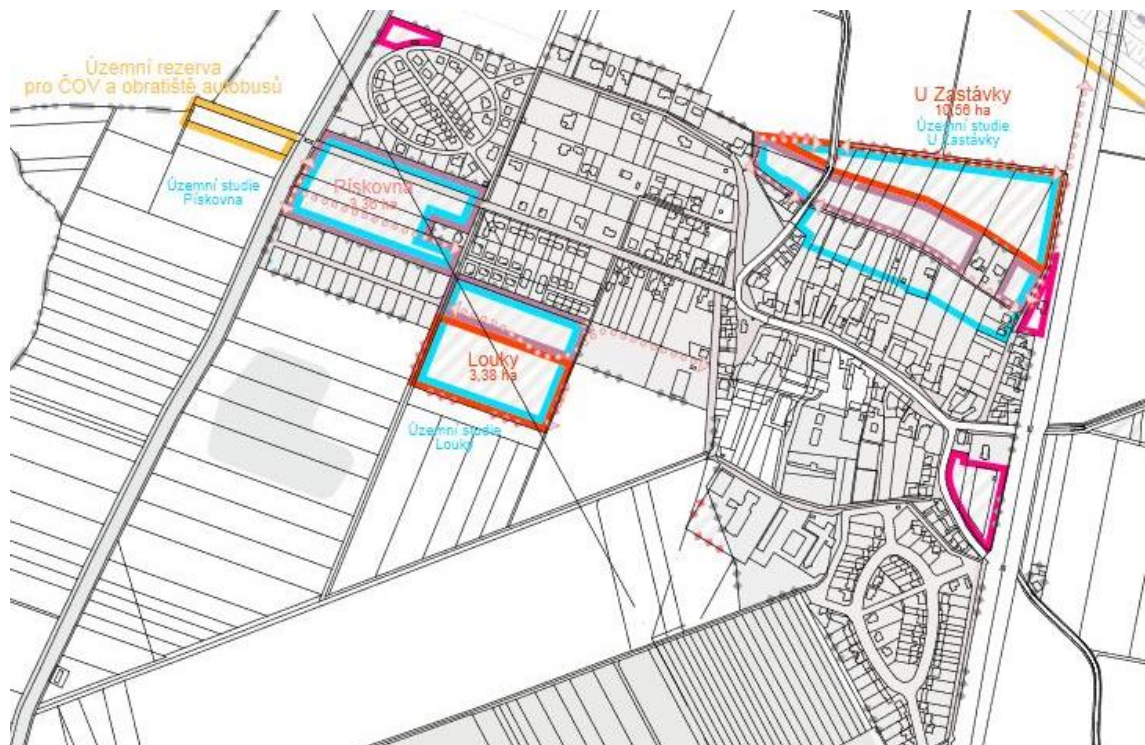

Obr. 4-38 Stav výstavby bytového komplexu pro seniory v lednu 2019 II. [Zdroj: vlastní zpracování]

4.10.7 Analýza plánovaného rozvoje obce

ÚP obce Hlušovice navrhuje další rozvojové lokality, výsledkem má být navýšení obyvatel na počet 1 100. Využití veškerých velkých rozvojových ploch je podmíněno vypracováním územních studií.

V ÚP není zapomenuto ani na dovybavení veřejnou infrastrukturou. Je vyčleněna územní rezerva, která by mohla sloužit jako obratiště autobusu a dále plochy a územní rezervy pro rozvoj občanské vybavenosti. Jedná se například o územní rezervu Chytilova louka, která je vymezena pro rozšíření MŠ a zřízení malotřídní ZŠ.

Obr. 4-39 Základní členění území [Zdroj: Územní plán obce Hlušovice Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>]

Dle územního plánu obce jsou v území navrženy tři velké rozvojové lokality, jejichž využití je podmíněno zpracováním územních studií. Jedná se o plochu Pískovna s rozlohou 3,36 ha, Prostřední louky s rozlohou 3,38 ha a plochu U Zastávky s rozlohou 7,4 ha. V rámci záboru zemědělského půdního fondu jsou lokality Pískovna a Prostřední louky pod stupněm ochrany ZPF IV (6,77 ha) a lokalita U Zastávky pod stupněm ochrany ZPF II (5,7 ha). Momentálně jsou zpracovány studie U Zastávky a Prostřední

louky, chybí studie lokality Pískovna.⁹³ Dle rozhovoru se současným panem starostou Jaromírem Malým má obec v plánu schválení chybějící územní studie Pískovna.

Územní studie U zastávky

Obr. 4-40 Urbanistické řešení lokality U Zastávky [Zdroj: Územní studie – U Zastávky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>]

Dle popisu urbanistického řešení návrh vychází z tradičního hanáckého venkovského sídla. Jsou zde navrženy obdélníkové parcely přiléhající užší stranou k uličnímu prostoru. Navržené schéma vychází z poloh stávajících účelových komunikací, zejména ulice Záhumení, jež vznikla přirozeným vývojem zadních zahrad původního historického jádra. Společně s vytvořenou souběžnou ulicí na sever tvoří tyto ulice základní skelet pro obsluhu území. Ulice jsou doplněny o plochy veřejného prostranství s množstvím zeleně, jedná se o jednostranné aleje a okrasné ostrůvky. Celková plocha řešeného území je cca 73 tisíc m² a navrženo je zde 56 rodinných domů. Při třech obyvatelích na rodinný dům je modelový počet obyvatel 168.⁹⁴

Prostorová regulace určuje tyto limity: pevnou stavební čáru, ke které se objekty na uliční straně přimykají, střední hostotu zástavby, kde jsou dvojdomy nebo volně stojící objekty vždy situovány jedním štítem na hranici parcely a v případě souvislé zástavby jsou objekty stavěny po celé šířce bez volného prostoru mezi sousedy. Je určena maximální výška zástavby a koeficient zastavění a minimální koeficient nezpevněných ploch. Studie dále upřesňuje, že zástavba bude v různých formách nízkopodlažních

⁹³ Územní plán obce Hlušovice Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

⁹⁴ Územní studie – U Zastávky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

objektů do dvou nadzemních podlaží a podkroví. Tvar, materiál, barva střechy ani žádných jiných prvků nejsou určeny.⁹⁵

Podle průzkumu vlatnických práv jsou dle CUZK v této lokalitě veškeré pozemky soukromých osob, obec Hlušovice vlastní pouze pozemek na kterém je umístěna komunikace Záhummění.

Územní studie Prostřední louky

Obr. 4-41 Urbanistické řešení Prostřední louky [Zdroj: Územní studie – Prostřední louky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>]

Navrženo je řešení, které je opět v souladu s tradičním urbanismem hanáckého venkovského sídla. Zástavba je navržena pro stavbu rodinných domů ve tvaru obdélníka, jež přimykají svou užší stranou k uličnímu prostoru a jsou situovány vždy jedním štítem do ulice. Dominantním prvkem tohoto území je Senior park, který má půdorysné členění velikého venkovského statku. Pátevní komunikací je ulice Jezerní, ostatní komunikace jsou navrženy jako obytné zóny se smíšeným provozem. Území je doplněno o plochy veřejného prostranství doprovázené zelení, jedná se o linie stromořadí a ostrůvky zeleně, které budou vybaveny městským mobiliářem, jako jsou lavičky a prvky vybavení dětských hřišť. Celková plocha řešeného území je cca 50 tisíc m², je zde navrženo 40 rodinných domů, na každý dům jsou počítáni 3 obyvatelé, v Senior parku je navrženo 36 bytů pro 44 obyvatel. Celkově má tedy řešené území kapacitu 164 obyvatel.⁹⁶

⁹⁵ Územní studie – U Zastávky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

⁹⁶ Územní studie – Prostřední louky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

Prostorová a objemová regulace určuje tyto limity: zástavba bude provedena v různých formách nízkopodlažní zástavby do 2 nadzemních podlaží s podkrovím, orientace hřebene bude rovnoběžně s ulicí, určuje max výšku římsy a hrany šikmých střech, koeficient zastavění a nezpevněným ploch.⁹⁷

Dle terénní průzkumu provedeného v lednu roku 2019 již probíhá stavba Senior parku, ostatní pozemky jsou dle CUZK ve vlastnictví soukromých osob. Obec neplánuje investice do technické infrastruktury těchto návrhových ploch.

4.10.8 Závěrečné hodnocení obce Hlušovice

Dle provedených analýz byly zjištěny tyto základní informace, které potvrzují, že obec Hlušovice je typickým příkladem sídla, jež je zasaženo výraznou mírou suburbanizace:

- ve zkoumaném období mezi lety 1991 až 2017 se zvýšil počet obyvatel v obci z 270 na 881, což je více než trojnásobek původní hodnoty
- počátek suburbanizačního procesu v obci můžeme dle migračního salda určit na rok 2000, poté obec s výjimkou roku 2016 každoročně vykazuje přírůstek stěhováním
- dle údajů ČSÚ bylo v obci v období mezi roky 2001 až 2011 vystavěno či zrekonstruováno 139 domů z celkového počtu 240, což je téměř 60 % domovního fondu obce
- podle počtu osob denně vyjíždějících mimo obec do zaměstnání a škol lze toto sídlo pro aktivní obyvatelstvo určit spíše jako „noclehárnu“

Charakter obce a základní vybavenost:

- jedná se sídlo s jednoznačně obytným charakterem, důvodem je především strategická poloha v blízkosti krajského města, a tedy i snadná dostupnost do zaměstnání a vyšší občanské vybavenosti
- z hlediska obslužnosti veřejnou dopravou, i přes těsnou blízkost s městem Olomouc, nejsou spoje příliš časté – navýšení této obslužnosti by mohlo zajistit zmenšení dopravní zátěže okolních sídel
- vybavenost technickou infrastrukturou obce bude po dokončení vodovodu úplná, v případě dalšího vymezení ploch pro zastavění by se však některá stala nedostačující
- z hlediska zkoumané občanské vybavenosti má obec pouze MŠ a obchod se základními potravinami, v případě dovybavení některé občanské vybavenosti, však nastává otázka, zda by byla rezidenty využívána nebo by ji stále využívali ve městě, kam každodenně dojíždějí za prací

⁹⁷ Územní studie – Prostřední louky. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

Podle provedené analýzy vývoje struktury sídla jsem došla k těmto závěrům:

- v obci v rámci novodobé výstavby vzniklo mnoho forem zástavby, jež nepříznivě ovlivňují vzhled venkovského sídla, ať už se jedná o nenavazující uliční strukturu, naprosto odlišný způsob parcelace či uniformní zástavbu typových domů
- velká část pozemků navržených pro zastavění dle ÚP se vyskytuje na pozemcích s nejkvalitnější půdou, dochází tedy ke střetům zájmů s ochranou ZPF
- obyvatelé zde sice vlastní svůj rodinný dům, v některých částech obce je však zástavba navržena tak, že jednotlivé objekty postrádají dostatečné soukromí, tento problém obyvatelé často řeší vysokými ploty, které nepříznivě ovlivňují vzhled uličního prostoru
- novodobá zástavba naprosto pohlcuje historické jádro, obec dle mého názoru, již téměř ztratila venkovský charakter a vykazuje známky předměstí

5 ZÁVĚR

S projevy suburbanizace se poprvé setkáváme s rozvojem automobilismu po 2. světové válce v USA, kdy bylo značné části domácností umožněno realizovat svůj veliký sen o vlastním bydlení v rodinném domku. Začaly zde tak vznikat obrovské suburbie stejných typových domů, jež značně narušovaly strukturu původních sídel. U nás se poprvé setkáváme se suburbanizací až po roce 1989, prvotně převážně v zázemí hlavního města Prahy, později se rozšiřuje i do okolí dalších větších měst, jako je například Brno, Plzeň, nebo právě Olomouc.

V rámci průzkumů bylo dle migračních toků potvrzeno, že jádrové město Olomouc dlouhodobě obyvatelstvo ztrácí, a naopak zázemí města je ziskové. Lidé ve velké míře opouštějí znečištěné rušné město a hledají zdravé prostředí v jeho blízkosti. Největší úbytek zaznamenává historické jádro a vnitřní město, částečně se rozvíjí okrajové části, kde na zelené louce vznikají nové moderní bytové komplexy. Největší část obyvatelstva však město opouští a hledá pozemky pro své rodinné domky v atraktivních oblastech menších obcí, které se nacházejí v dobré dojezdové vzdálenosti. Na tyto obce tak působí tlak poptávky po nových zastavitelných plochách a ty ve svých územních plánech vymezují plochy na původně zemědělské půdě. Vznikají tedy obrovská území, na kterých je nutné vybudovat novou uliční síť a dovést sem potřebné technické sítě. Struktura těchto nových suburbií však často nerespektuje původní venkovskou zástavbu, působí v sídle uměle a vnáší do něj prvky předměstí.

V praktické části bylo v rámci průzkumů pomocí statických dat vyčleněno patnáct znatelně se rozrůstajících obcí, ve kterých dochází k podstatnému přílivu nového obyvatelstva stěhováním a kde je prokázána rozsáhlá bytová výstavba. Tyto suburbanizované obce pak byly podrobeny dalšímu zkoumání, dle kterého je můžeme rozdělit do čtyř kategorií. Na sídla většího charakteru, které se rozvíjejí mimo jiné díky blízkosti hlavních dopravních tahů a svým občanům nabízejí poměrně rozsáhlou nabídku služeb, jako další na sídla, kterým sice schází některá základní občanská vybavenost, co však nabízejí svým občanům, je ZŠ. Ta je dle mého názoru jeden z nejdůležitějších druhů občanské vybavenosti, a to zejména právě pro mladé lidi zakládající rodiny, které jsou typickými migranty v rámci suburbanizačních procesů. Do dalších dvou kategorií spadají menší obce do 1 100 obyvatel, které mají nedostačující občanskou vybavenost, nacházejí se však v těsné blízkosti obcí s vyšší vybaveností, s kterými jsou dobře propojeny veřejnou dopravou. Obce, zařazené do třetí kategorie mají navíc dobrou obslužnost veřejnou dopravou do jádrového města aglomerace, na rozdíl od sídel v poslední kategorii, jež jsou od města Olomouce ve větší vzdálenosti, a

jejich veřejné dopravní napojení je nedostačující. Je tak potvrzeno, že čím menší suburbanizovaná obec je, tím více zatěžuje své okolí.

Obce byly následně zkoumány také z hlediska architektonického a urbanistického provedení novodobé zástavby. Ve většině sídel nalezneme alespoň jeden prvek typický pro suburbanizované obce, ať už se jedná o rozsáhlé nově zastavěné plochy na původně zelené louce, o řídkou zástavbou mozaikovitě struktury nebo o typizované developerské projekty domů, které do prostoru vnášejí charakteristické znaky předměstí.

Obec, která do těchto kategorií nebyla zařazena, jelikož téměř ve všech zkoumaných oblastech výrazně překračuje hodnoty oproti ostatním sídlům, je obec Hlušovice. Pro toto sídlo tak bylo provedeno detailnější hodnocení z pohledu demografických změn, širších vztahů s okolím, technické a občanské vybavenosti, architektonického a urbanistického provedení nové zástavby či navrženého rozvoje dle ÚP. Tyto průzkumy potvrdily, že lze tuto obec označit jako typické satelitní městečko, které postupně ztrácí původní venkovský charakter a stává se příměstskou obcí.

Je nutné si uvědomit, že území je jedinečný zdroj, který je však omezený a nenahraditelný, a při jeho neúměrném využívání může dojít k jeho narušení či devastaci. Tento druh rozptýleného osídlení totiž zvyšuje energetickou i materiálovou náročnost budování a údržby technické infrastruktury. Měli bychom se tedy snažit novou výstavbu směřovat do míst s dostatečnou technickou infrastrukturou nebo do proluk v již stávající zástavbě. Zároveň by mělo být dbáno na urbanistické a architektonické provedení nové zástavby tak, aby byl ráz venkovských sídel co nejméně negativně ovlivněn a zachován tak pro další generace.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knihy

1. HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. ISBN 80-7366-028-8.
2. OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-72-1.
3. SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.
4. ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. ISBN 978-80-903813-3-9.
5. BURIAN, Jaroslav a kol. *Vývoj města Olomouce v letech 1930-2009 na základě analýzy funkčních ploch*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-244-2698-3.
6. KNOPP, Alfréd. *Vesnice: Stavby a krajina mají svůj řád*. Brno: Ústav územního rozvoje, 1994. Vesnice. ISBN 80-85124-96-3.

Dokumentace státu, krajů a obcí

7. *Územně analytické podklady správního území ORP Olomouc*. Dostupné také z: <http://www.olomouc.eu/o-meste/uzemni-planovani/uzemne-analyticke-podklady>
8. *Politika územního rozvoje České republiky ve znění Aktualizace č. 1*. In: . ročník 2008. Dostupné také z: <https://www.uur.cz/?id=4758>
9. *Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje*. Dostupné také z: <https://www.kr-olomoucky.cz/zasady-uzemniho-rozvoje-olomouckeho-kraje-cl-185.html>.
10. *Strategický plán rozvoje města Olomouce*. Dostupné také z: <http://www.olomouc.eu/podnikatel/uzemni-plan-mesta-a-strategie-rozvoje/strategicky-plan-rozvoje-mesta>.
11. *Územní plán obce Hlušovice*. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>
12. *Územní studie – U Zastávky*. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>
13. *Územní studie – Prostřední louky*. Dostupné také z: <http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5>

Články

14. BURIAN, Jaroslav, Jakub MIŘIJOVSKÝ a Markéta Macková. Suburbanizace Olomouce – Hodnocení pomocí analýzy statických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, (5).
15. TUNKA, Martin. Úvod k tématu suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5).
16. OUŘEDNÍČEK, Martin a TEMELOVÁ, Jana. Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*. 2008, (4).
17. MAIER, Karel. Nástroje územního plánování k regulaci suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, (5).
18. MAIER, Karel, MULÍČEK, Ondřej a SÝKORA, Luděk. Dopravní dostupnost funkčních městských regionů a urbanizovaných zón v ČR. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2007, (3).

Webové stránky

19. *Suburbanizace* [online]. [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: <http://suburbanizace.cz>
20. *Statutární město Olomouc* [online]. [cit. 2018-09-02]. Dostupné z: <http://olomouc.eu>
21. *Fondy a sbírky AÚZK* [online]. [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <http://cuzk.cz>
22. *Obec Hlušovice* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://hlusovice.eu>
23. *Mapy* [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://mapy.cz>
24. *Jízdní řády* [online]. [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://idos.cz>
25. *Senior park* [online]. [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <http://seniorpark.cz>

Zákony

26. zákon č. 128/2000 Sb. o obcích
27. zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Ostatní použité zdroje

28. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Brno, 2017 [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>
29. SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její společenské důsledky*. Praha, 2003. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.
30. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech* [online]. In: . 2018 [cit. 2019-10-26]. Dostupné z: <http://www.uur.cz>

31. HALÁS, Martin, ROUBÍNEK, Pavel a KLADIVO Petr. *Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: teoretické přístupy, vymezení, typologie*. Praha, 2012. Univerzita Palackého v Olomouci.

SEZNAM TABULEK

Tab. 3-1 Výměry zastavěné plochy na obyvatele	26
Tab. 4-1 Vývoj počtu obyvatelstva v období 1991 až 2011 v rámci administrativních hranic města	46
Tab. 4-2 Vývoj počtu obyvatel v období 1991 až 2018 ve FUA Olomouc	48
Tab. 4-3 Saldo migrace 1991 až 2018 ve FUA Olomouc.....	49
Tab. 4-4 Počty dokončených bytů v období 1997 až 2017 pro vybraných 32 obcí.....	51
Tab. 4-5 Nárůst zastavěné plochy v období 1996 až 2017 pro vybraných 32 obcí.....	52
Tab. 4-6 Dojezdová vzdálenost z centra obce do centra Olomouce	55
Tab. 4-7 Vybraná občanská vybavenost v obcích [Zdroj: vlastní zpracování]	56
Tab. 4-8 Procenta osob vyjíždějících mimo obce do zaměstnání a škol z celkového počtu vyjíždějících dle SLDB 2011	57
Tab. 4-9 Vyjíždějící do zaměstnání a škol ze SLDB z roku 2011	75
Tab. 4-10 Dojezdové vzdálenosti a časy z obce Hlušovice	76

SEZNAM GRAFŮ

Graf 4-1 Vývoj počtu obyvatel Olomoucké aglomerace v období 1991-2017.....	43
Graf 4-2 Přírůstek obyvatelstva Olomoucké aglomerace v období 1991-2017.....	44
Graf 4-3 Změna počtu obyvatel mezi lety 1991 až 2011 v rámci administrativních hranic Olomouce vyjádřena v % [Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování].....	46
Graf 4-4 Vývoj počtu obyvatel v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017.....	73
Graf 4-5 Vývoj migračního salda v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017	73
Graf 4-6 Vývoj průměrného věku obyvatelstva v obci Hlušovice v letech 1991 až 2017	74
Graf 4-7 Počet domů podle období výstavby nebo rekonstrukce ze SLDB v roce 2011 75	

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 3-1 Zjednodušená prostorová struktura metropolitních českých měst	16
Obr. 3-2 Příklad nezvládnuté zahraniční suburbanizace, Colorado Springs	17
Obr. 4-1 Vymezené území FUA Olomouc	36
Obr. 4-2 Vymezení Olomouckého kraje	37
Obr. 4-3 Dopravní kostra FUA Olomouc	40
Obr. 4-4 Administrativní hranice města Olomouce [Zdroj: mapy.cz]	45
Obr. 4-5 Schéma vybraných suburbanizovaných sídel v rámci FUA Olomouc	54
Obr. 4-6 Historická ortofotomapa obce Bukovany z roku 1954	60
Obr. 4-7 Letecký snímek obce Bukovany z roku 2015	60
Obr. 4-8 Pohled na obec Bukovany [Zdroj: https://www.bukovany.cz]	61
Obr. 4-9 Historická ortofotomapa obce Radíkov z roku 1954	62
Obr. 4-10 Letecký snímek obce Radíkov z roku 2015	62
Obr. 4-11 Historická ortofotomapa obce Dolany z roku 1954	64
Obr. 4-12 Letecký snímek obce Dolany z roku 2015	64
Obr. 4-13 Letecký snímek obce Bystrovany z roku 2015	65
Obr. 4-14 Letecký snímek obce Hněvotín z roku 2015	66
Obr. 4-15 Letecký snímek obce Křelov-Břuchotín z roku 2015	67
Obr. 4-16 Letecký snímek obce Mrsklesy z roku 2015	68
Obr. 4-17 Letecký snímek obce Droždín z roku 2015 [Zdroj: www.mapy.cz ; vlastní zpracování]	69
Obr. 4-18 Pohled na řídkou zástavbu na okraji obce Droždín [Zdroj: vlastní zpracování]	69
Obr. 4-19 Typová zástavba RD v obci Přáslavice	70
Obr. 4-20 Typová zástavba RD v obci Bukovany [Zdroj: vlastní zpracování]	71
Obr. 4-21 Typová zástavba RD v obci Bukovany II [Zdroj: vlastní zpracování]	71
Obr. 4-22 Vnější vztahy obce Hlušovice [Zdroj: www.mapy.cz]	72
Obr. 4-23 Dopravní mapa obce Hlušovice [Zdroj: mapy.cz]	76

Obr. 4-24 Katastrální mapa obce Hlušovice [Zdroj: www.nahlizenidokn.cuzk.cz].....	78
Obr. 4-25 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 1954.....	78
Obr. 4-26 Historické jádro obce Hlušovice [Zdroj: vlastní zpracování]	79
Obr. 4-27 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2003.....	80
Obr. 4-28 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha E.....	80
Obr. 4-29 Příklad výstavby v okrouhlém suburbii označeném jako plocha E [Zdroj: vlastní zpracování].....	81
Obr. 4-30 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2015.....	81
Obr. 4-31 Fotografie nové typizované zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha F	82
Obr. 4-32 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha G	82
Obr. 4-33 Příklad zástavby okrouhlého suburbia označeného jako plocha G [Zdroj: vlastní zpracování].....	83
Obr. 4-34 Fotografie nové zástavby v obci Hlušovice označená jako plocha H	83
Obr. 4-35 Příklad odlišně ztvárněné zástavby označené jako plocha H [Zdroj: vlastní zpracování].....	84
Obr. 4-36 Letecký snímek obce Hlušovice z roku 2015 s vyznačením plochy nové zástavby dle terénního průzkumu v lednu 2019 [Zdroj: www.mapy.cz ; vlastní zpracování].....	84
Obr. 4-37 Stav výstavby bytového komplexu pro seniory v lednu 2019 [Zdroj: vlastní zpracování].....	85
Obr. 4-38 Stav výstavby bytového komplexu pro seniory v lednu 2019 II. [Zdroj: vlastní zpracování].....	85
Obr. 4-39 Základní členění území [Zdroj: Územní plán obce Hlušovice Dostupné také z: http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5]	86
Obr. 4-40 Urbanistické řešení lokality U Zastávky [Zdroj: Územní studie – U Zastávky. Dostupné také z: http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5]	87
Obr. 4-41 Urbanistické řešení Prostřední louky [Zdroj: Územní studie – Prostřední louky. Dostupné také z: http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=5]	88

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A POJMŮ

Zkratky

BPEJ	bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ČVUT	České vysoké učení technické
EOCD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
EU	Evropská unie
FUA	funkční urbanizované území
IDSOK	Integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje
k.ú.	katastrální území
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ORP	obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PÚR	Politika územního rozvoje
RD	rodinný dům
SLDB	Sčítání lidí domů a bytů
TEN-T	Politika transevropské dopravní sítě
ÚAP	územně analytické podklady
ÚAZK	Ústřední archiv zeměměřictví a katastru
ÚP	územní plán
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚPP	územně plánovací podklady
VHD	veřejná hromadná doprava
VN	vedení vysokého napětí

VTL	vedení vysokotlakého plynovodu
VVN	vedení velmi vysokého napětí
ZPF	zemědělský půdní fond
ZÚR	Zásady územního rozvoje

Pojmy

komercializace – obchodní využití

městys – jinak také městečko, obec, jež je velikostně mezi vesnicí a městem

Politika transevropské dopravní sítě – dokument jehož cílem je zajišťovat dopravní infrastrukturu nezbytnou pro řádné fungování vnitřního trhu a dosažení dlouhodobých strategických cílů EU v oblasti konkurenceschopnosti

udržitelný rozvoj území – rozvoj, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích